

REFERAT Kommunalbestyrelsen d. 23-03-2023

Mødedato Torsdag d. 23. marts 2023 kl. 18:00

Mødested kommunalbestyrelsessalen, Landemærket 26, Rønne

Mødedeltagere Bjarne Hartung Kirkegaard, Claus Larsen-Jensen, Heidi Burgedahl, Helle Munk Ravnborg, Iben Busch, Jacob Trøst, Jonna Nielsen, Karen Lynn Jacobsen, Kirstine van Sabben, Laura Kofod, Linda Kofoed Persson, Anne Jensen, Mark Palmquist, Mikael Benzon, Morten Riis, Niclas Fick, René Danielsson, Sabine Noline Lyngberg, Sanne Friborg, Stig Westermann, Søren Schow, Torben Kofod Ager, Zille Thilde Vangsaa

Indholdsfortegnelse

Fraværende og bemærkninger til dagsordenen.....	3
Medlemsforslag: Henvendelse til Forsyningstilsynet ang. nettariffer.....	4
Energiøsekretariat til realisering af potentialer ved Energiø Bornholm.....	7
Ny affaldsordning.....	13
Proces for trailcenter ved Rytterknægten.....	19
Igangsætning af planlægning for byomdannelsesområde til Nexø Strandpark.....	22
Igangsætning af planstrategi 2023.....	26
Godkendelse af byfornyelsesprogram for 4-Kløver-Klyngen ”Vi mødes i det grønne”.....	30
Godkendelse af 1. udkast af Bornholms klimaplan forud for offentlig høring.....	34
Biodiversitetspuljen 2023.....	41
Ændret drift af Hasle- og Sandvig sauna.....	44
Rønne Svømmehal ansøger om tilskud til udfærdigelse af tilstandsrapport.....	53
Anlægsbevillinger til områdefornyelse for 4-Kløver-Klyngen ”Vi mødes i det grønne”.....	56
Ændring af budgetforslag 2023 - Reduktion i klippekort på plejecentre.....	59
Afsluttende status på Udviklingsplan for folkeskolerne på Bornholm 2019-2022.....	62
Regional uddannelsespulje - udsættelse af ansøgningsfrist.....	68
Nexø Havn A/S - Ordinær generalforsamling 2023.....	70
Bevilling af midler til planlægning og afvikling af H.M. Dronningens besøg i juni 2023.....	72
Optagelse af lån på baggrund af lånerammen for 2022.....	74
Opgørelse over kommunalbestyrelsens forbrug i 2022 til rejser, uddannelse, møder og repræsentation.....	76
Orientering fra formanden.....	78
Lukket: Lukket punkt: Anlægsbevilling til indretning af mødelokaler til unges fællesaktiviteter i Da.....	79
Lukket: Lukket punkt: Renovering af Allinge Børnehus - valg af renoveringsmodel samt anlægsbevilling.....	80
Lukket: Lukket punkt: Anlægsbevilling til etablering af ventilation i krybekælder og facade i Østeri.....	81
Lukket: Lukket punkt: Anlægsbevilling til tagrenovering på Kongeskærskolen, fløj A.....	82

Punkt 1: Fraværende og bemærkninger til dagsordenen

Fraværende

Stig Westermann.

Bemærkninger til dagsordenen

Peter Andersen deltog som suppleant for Stig Westermann.

Morten Riis stillede forslag om at tage pkt. 2 af dagsordenen. Pkt. 2 blev af dagsordenen.

Jacob Trøst stillede forslag om at tage pkt. 11 af dagsordenen. Pkt. 11 blev taget af dagsordenen.

Punkt 2: Medlemsforslag: Henvendelse til Forsyningstilsynet ang. nettariffer

23/6518

Politisk sagsgang

Kommunalbestyrelsen beslutter.

Resumé

Morten Riis har på vegne af Liste Ø fremsendt medlemsforslag om henvendelse til Forsyningstilsynet ang. nettariffer.

Indstilling

Liste Ø indstiller

- at kommunalbestyrelsen beslutter at sende Forsyningstilsynet nedenstående henvendelse [se sagsfremstillingen] og beder Forsyningstilsynet vurdere rimeligheden i de nettariffer, som de bornholmske el-forbrugere er pålagt af Trefor Elnet Øst.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Taget af dagsordenen.

Sagsfremstilling

Liste Ø's udkast til henvendelse til Forsyningstilsynet:

”Med denne henvendelse ønsker Kommunalbestyrelsen i Bornholms Regionskommune på vegne af de bornholmske strømforbrugere at bede Forsyningstilsynet vurdere rimeligheden og omkostningsægtheden af de el-spot priser, som Trefor El-net Øst har lagt til grund i budgettering af indkøb af el til dækning af nettab for 2023.

Det er desværre et faktum, at nettabet af el i det bornholmske elnet er stort. Som Kommunalbestyrelse sætter vi derfor også pris på de indsatser, der ydes af Trefor Elnet Øst til nedbringelse af dette nettab. Vi er også forstående overfor, at elpriserne himmelflugt særligt i anden halvdel af 2022 kom bag på såvel Trefor Elnet Øst som på det øvrige samfund, og at det underskud, som disse afstedkom i 2022 for Trefor El-net Øst, må indregnes i de fremtidige tariffer.

Derimod er vi ganske uforstående over for den pris, som nettabet – både det, som overføres fra 2022, samt det, der forventes i 2023, budgetteres til.

Det fremgår af svar givet af Charles Nielsen, formand for Trefor El-net Øst, at Trefor El-net Øst i 2023 opkræver ca. 88 mio. kr. til dækning af nettab, https://www.tv2bornholm.dk/artikel/trefor-fremlaegger-regnestykket-for-nettariffer?fbclid=IwAR0HwDqQTs3198Fh2sifkAWlQrcLeRLgO25_rEtSxTIKpW2RGBCrBw5vKxo

Beløbet dækker over en underdækning af nettabet i de fire sidste måneder af 2022, samt værdien af det forventede eltab i 2023.

Det er senere blevet oplyst, at ud af de 88 mio. kr., modsvares ca. 25 mio. kr. den overførte underdækning fra de sidste fire måneder af 2022, mens de resterende ca. 63 mio. kr. skal finansiere købet af el til det forventede nettab i 2023.

Det fremgår endvidere af Trefor El-net Østs netudviklingsplan, at selskabet i 2023 forventer et samlet nettab på 16.332 MWt, <https://forsyningstilsynet.dk/media/10870/netudviklingsplan-trefor-el-net-oest-2023.pdf?fbclid=IwAR35KawOlcoQb8A7nUdIINXabloEESpkG6IbRqLvKjs8-SfDLZ4NyILYB1E>.

Med andre ord budgetterer TreFor Elnet Øst med en kWt pris på 386 øre.

Ifølge Forsyningstilsynets opgørelser, synes denne pris at ligge betydeligt over den gennemsnitlige elpris for såvel 3. som 4. kvartal 2022 samt for den forventede gennemsnitlige elpris for 2023, <https://www.mps-solutions.dk/ydelser/prognose-elpriserne-og-gaspriser/>. Ifølge Forsyningstilsynet var den gennemsnitlige elpris (kommerciel, variabel pris, DK2) 242,3 øre i 3. kvartal 2022 og 158,3 øre i 4. kvartal 2022, <https://forsyningstilsynet.dk/media/11389/elprisstatistik-3-kvartal-2022.pdf> og <https://forsyningstilsynet.dk/media/11445/elprisstatistik-4-kvartal-2022.pdf>

Udgiften til dækning af nettab udgør en stor del af de samlede nettatariffer. Ifølge svar af Charles Nielsen udgør udgifterne til dækning af nettabet 44% af de samlede nettatariffer, som Trefor El-net Øst forventer at opkræve hos de bornholmske strømforbrugere i 2023. Det er altså en betragtelig del af de samlede el-udgifter, som de bornholmske forbrugere oppeholder.

Konsekvensen af det høje budgetterede prisniveau for den el, der indkøbes af TREFOR El-net Øst til dækning af nettabet, er, at de bornholmske strømforbrugere ufrivilligt agerer bank for Trefor Elnet Øst. I en tid, hvor alle – private såvel som virksomheder – er pressede af den høje inflation og i en tid, hvor vi som samfund ønsker at elektrificere så meget og så hurtigt som muligt, er dette, det helt forkerte signal at give til de bornholmske strømforbrugere fra en virksomhed, der forvalter en vital del af den samfundsmæssige infrastruktur på fællesskabets vegne.

Kommunalbestyrelsen for Bornholms Regionskommune håber derfor på, at Forsyningstilsynet vil håndhæve, at der redegøres gennemskueligt for udgifter til dækning af nettab, og at de opgøres til markedspris, således at strømforbrugere ikke påføres en større omkostning hertil, end hvad markedsprisen tilsiger, og således at nettabet i sig selv ikke udvikler sig til et attraktivt forretningsområde for de danske netselskaber og deres elhandelssamarbejdspartnere. Dette vil i særdeleshed være samfundsøkonomisk u hensigtsmæssigt.”

Økonomiske konsekvenser

-

Administrative bemærkninger

Generelle regler for medlemsforslag

Medlemmer af kommunalbestyrelsen kan stille medlemsforslag efter § 11, stk. 1 i kommunestyrelsesloven. § 11, stk. 1 lyder

Ethvert medlem af kommunalbestyrelsen kan for denne indbringe ethvert spørgsmål om kommunens anliggender samt fremsætte forslag til beslutninger herom. Udvalgene og kommunalbestyrelsens formand skal meddele kommunalbestyrelsen de oplysninger, denne forlanger, og er - med de begrænsninger, som er fastsat i lovgivningen - i enhver henseende undergivet kommunalbestyrelsens beslutninger.

Borgmesteren skal sørge for at forslaget sættes på dagsorden til førstkommande kommunalbestyrelsesmøde, hvis der er givet en skriftlig anmodning inden for den gældende frist for indgivelse af dagsordensforslag til borgmesteren (senest 8 dage forud for et ordinært møde, jf. Forretningsorden for kommunalbestyrelsen § 4). Når et medlem har fået en sag optaget på kommunalbestyrelsens dagsorden, kan medlemmet ikke bestemme, hvordan sagen skal behandles af kommunalbestyrelsen.

En sag skal være således oplyst, at der foreligger et forsvarligt beslutningsgrundlag. Det forvaltningsretlige undersøgelsesprincip (officialprincippet) indebærer, at kommunalbestyrelsen er forpligtet til at sørge for, at der foreligger det nødvendige oplysningsgrundlag, inden der skal træffes afgørelse i en sag. Spørgsmål om, hvorvidt der foreligger tilstrækkelige oplysninger i en sag, afgøres inden for vide rammer endeligt af kommunalbestyrelsen ved almindelig

flertalsbeslutning. Det er således kommunalbestyrelsens beslutning, hvilke oplysninger og undersøgelser der skal fremskaffes til brug for behandlingen af en sag, jf. kommunestyrelseslovens § 8, stk. 4.

Administrationen anfører alene under administrative bemærkninger, hvorvidt et medlemsforslag vil være åbenbart ulovlige for kommunalbestyrelsen at beslutte. Da medlemsforslag således ikke realitetsbehandles, inden de sættes på kommunalbestyrelsens dagsorden, skal kommunalbestyrelsen derfor være særligt opmærksomme på om medlemsforslaget er tilstrækkeligt oplyst.

Kommunalbestyrelsen har en række handlemuligheder ved behandling af medlemsforslag, herunder at henvise sagen til behandling og/eller beslutning i et eller flere udvalg eller i administrationen, at behandling af sagen flyttes til et senere møde, at beslutte at sagen ikke skal behandles, at stemme om forslaget som det foreligger og at stille ændringsforslag og stemme om ændrings- og hovedforslag.

Hvis kommunalbestyrelsen beslutter, at forslaget skal sendes til udvalgsbehandling, skal kommunalbestyrelsen samtidig beslutte

- om sagen skal besluttes i det udvalg, der har den umiddelbare forvaltning af området eller
- om kommunalbestyrelsen ønsker sagen til beslutning med de relevante udvalgsindstillinger

Hvis kommunalbestyrelsen beslutter at medlemsforslaget skal belyses yderligere i administrationen, vil sagen komme direkte på kommunalbestyrelsens dagsorden, når sagen er færdigbehandlet. Hvis sagen tages af dagsorden med henblik på yderligere oplysning, skal kommunalbestyrelse samtidig beslutte, hvad man ønsker belyst.

Når kommunalbestyrelsen beslutter, at medlemsforslaget skal forberedes til udvalgsbehandling eller yderligere oplysning i administrationen, mister forslaget karakter af medlemsforslag og skal behandles på lige fod med andre sager, som borgmesteren sammen med administrationen sætter på dagsordenen.

Medlemsforslaget

Medlemsforslaget kan besluttes som det foreligger. Samtidig er kommunen en stor kunde og derfor er sagen direkte relevant for kommunens egne udgifter i forhold til transportudgiften ved forbrug af strøm.

Bornholms Regionskommunes strøm bliver handlet direkte på den Nordiske EI-børs og ikke hos BEOF/Trefor EI-net Øst.

Punkt 3: Energiøsekretariat til realisering af potentialer ved Energiø Bornholm

23/6584

Politisk sagsgang

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Med Energiø Bornholm – samt Ørsted og CIP's planer om yderligere to store havvindmølleparker – står Bornholm overfor historisk store investeringer, der giver mulighed for ny energiproduktion, nye jobs og nye investeringer på og omkring Bornholm. For at Bornholm kan gribe de unikke og grønne udviklingsmuligheder, er der behov for politisk lederskab på området og en ny organisering omkring arbejdet med Energiø Bornholm.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- a) Der etableres et Energiøsekretariat til varetagelse af opgaverne forbundet med realisering af potentialerne ved Energiø Bornholm, og at der afsættes 1,5 mio. kr. i 2023 på bevilling 65 Administration finansieret af kassebeholdningen
- b) Der oversendes et udvidelsesforslag til budget 2024 til finansiering af driften af Energiøsekretariatet i 2024-2026, jf. tabel 3 og bilag 1

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 23-03-2023

Ad a) Det indstilles, at der ansættes en ekstra medarbejder pr. 1/7-2023 på bevilling 65 Administration, finansieret af kassebeholdningen samt der ikke etableres et energiøsekretariat.

René Danielsson og Søren Schow afventer deres stillingtagen.

Ad b) Det indstilles, at der oversendes et udvidelsesforslag til budget 2024 til finansiering af varetagelse af Energiø-opgaver.

Søren Schow afventer sin stillingtagen.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Liste O stillede følgende ændringsforslag:

- a) Der ansættes 3 årsværk til varetagelse af opgaverne forbundet med realisering af potentialerne ved Energiø Bornholm via restbeløbet fra energipolitikken som beskrevet i dagsordenens pkt. 9, indstilling b. Resterende bevilling findes på konto 65 - Administration finansieret af kassebeholdningen.
- b) Der oversendes et udvidelsesforslag til budget 2024 til finansiering af driften i 2024-2026, jf. tabel 3 og bilag 1.

Liste Os ændringsforslag blev sendt til afstemning.

Ad a) For stemte 13: Liste A, liste C, liste K, liste O og liste W.

Imod stemte 10: Liste Jonna Nielsen, liste V og liste Ø.

Hverken for eller imod stemte ingen.

Ændringsforslagets a) er godkendt.

Ad b) For stemte 23: Liste A, liste C, Jonna Nielsen, liste K, liste O, liste V, liste W og liste Ø.

Imod stemte ingen.

Hverken for eller imod stemte ingen.

Ændringsforslagets b) er godkendt.

Sagsfremstilling

Energiø Bornholm skal løfte Bornholm

Folketinget har besluttet, at Bornholm fra 2030 skal være opsamlingssted for 3 GW grøn strøm fra havvindmøller, der stilles op i Østersøen ca. 15 kilometer fra Bornholm (Energiø Bornholm). Etableringen af infrastruktur forbundet med Energiø Bornholm, herunder bl.a. elnet, landanlæg og havvind, forventes på nuværende tidspunkt påbegyndt i 2025. Energiø Bornholm bliver ét af Danmarks mest afgørende infrastrukturprojekter og kommer til at indebære produktion af grøn energi i en hidtil uset skala.

Med Energiø Bornholm – samt Ørsted og CIP's planer om yderligere to store havvindmølleparker – står Bornholm overfor historisk store investeringer, der giver mulighed for ny energiproduktion, nye jobs og nye investeringer. For at Bornholm kan gribe de unikke og grønne udviklingsmuligheder, er der behov for politisk lederskab på området og en ny organisering omkring arbejdet med Energiø Bornholm. Arbejdet med Energiø Bornholm skal bl.a. være med til sikre Bornholms sociale og økonomiske bæredygtighed, og at Bornholm lykkes med at tiltrække virksomheder, arbejdskraft og nye borgere.

Politisk lederskab skal sikre realisering af potentialer

Energiø Bornholm giver nye muligheder. Det drejer sig for eksempel om adgang til grøn strøm og overskudsvarme, nye uddannelser, nye virksomheder, nye boliger og nye bornholmere, herunder behov for udvikling af velfærdsinstitutionerne på Bornholm. Skal mulighederne gribes rigtigt, kræver det et politisk fokus og lederskab på området.

Derfor er det også centralt, at kommunalbestyrelsen sætter sig i spidsen for projekterne og formulere politikker, der skal give retning for arbejdet med Energiø Bornholm – på Bornholm. For eksempel skal erhvervspolitikområdet for Bornholm have et "nyt kapitel". For med Energiø Bornholm kan der forventes store nye erhvervs muligheder. Kapitlet skal indeholde retning for erhvervsudviklingen og svare på centrale spørgsmål. Det kunne være spørgsmål som, hvad kommunalbestyrelsen vil med en mulig erhvervspark? Eller hvilke nye erhverv Bornholm skal tiltrække? Erhvervsudviklingen skal ske i et tæt samspil med det nye forventede "testsite" ved Energiø Bornholm og den forskning, uddannelse og innovation indenfor grønne teknologier, som der allerede nu er igangsat et arbejde med.

Udvikler kommunalbestyrelsen et nyt kapitel til erhvervspolitikområdet, er det oplagt – for at forløse potentialer "hele vejen rundt" – at opdatere relaterede politikker. Det kunne eksempelvis være beskæftigelsespolitik, naturpolitik, uddannelsespolitik, boligpolitik og velfærdspolitik, jf. tabel 1

Tabel 1 – Eksempler på politikområder som berøres af Energi Bornholm

Politikområde	Eksempler på opgaver
Erhvervs politik	Erhvervspark, herunder udvælgelse af erhverv til en mulig erhvervspark, samspil mellem virksomheder, testsite, forskning og innovation
Beskæftigelses politik	Ny jobs i forbindelse med energianlæg og følgeerhverv skal undersøges for omfang, potentialer og match med tilgængelige kompetencer.
Natur politik	Natur- og landskabsbeskyttelse herunder forbedring og genopretning. Der skal desuden ske en indpasning af landanlæg og mulig erhvervspark.
Uddannelses politik	Der skal arbejdes for at lærlinge indtænkes i anlægsfasen samt i driftsfasen. Der skal være en fællesretning for uddannelsespolitikken, så der er et stærkt samspil mellem uddannelsesaktører herunder Campus Bornholm og uddannelsesinstitutioner med interesse for Energiø Bornholm.
Bolig politik	Der skal arbejdes for etablering af flest mulige permanente boliger i forbindelse med den tilrejsende arbejdskraft i anlægsfasen for Energiø Bornholm.
Velfærdspolitik	I kraft af den øgede aktivitet på Bornholm skal det sikres, at der er tilstrækkelig kapacitet på velfærdsområderne

Som det fremgår vil arbejdet med at indfri potentialerne i Energiø Bornholm gribe ind i alle områder. Derfor er en ny organisering nødvendig jævnført nedenfor.

Ambitioner og opgaver i nuværende arbejde med Energiø Bornholm

Ambitionerne for Bornholm er store. For at kunne håndtere og forvalte ambitionerne, og dermed den store interesse i Bornholm, er der en række opgaver der skal løses. Konkret bliver følgende opgaver i dag løst af 1 årsværk i BRK (energiøkoordinatorstilling bevilliget frem til den 31. december 2025):

- 1. Planlægning**, herunder
  - Den samlede plan for Energiø Bornholm (bl.a. dialog med Energistyrelsen om plan og projekt, opdatering af tidsplaner)
- 2. Interessevaretagelse**, herunder
  - Energinets landanlæg (bl.a. tilkobling af landanlæg til Bornholms net, priszone, arkitekturproces, borgerinddragelse, inddragelse af KB, arkæologiske undersøgelser, planproces, miljøvurdering)
  - Energistyrelsens havvindudbud (bl.a. dialog med Energistyrelsen, overplanting, analyse af udbuds betingelser)
  - Høringssvar fra BRK til processerne (bl.a. til Energistyrelsen og Miljøstyrelsen)
- 3. Koordination og projektledelse**, herunder
  - Erhvervsudvikling (bl.a. kobling til Bornholms erhvervs- og energipolitik, projekter i regi af Nationalt Center for Grøn Energi/Baltic Energy Island, arbejde for nye erhverv/kompetencer på Bornholm, proaktiv erhvervskontakt, internationale samarbejder)
  - Teknologiske muligheder (bl.a. testsite, tilkobling til Bornholms fjernvarmenet, rensningsanlæg samt yderligere potentialer, der opstår løbende)
  - Intern og ekstern koordination (bl.a. dialogproces med KB, dialogproces med ministre og folketingsmedlemmer, dialogforum med statslige myndigheder, koordinationsgruppe for Bornholmske aktører, BRK-interne processer)
  - Inspiration og studieture (bl.a. planlægning, afholdelse og afrapportering på studieture såsom studietur til Grimsby, Herslev, Esbjerg og Greenlab Skive, indhentning af ny viden)

- Kommunikation (bl.a. kommunikationsplan, lobbyindsats, hjemmeside, besøgscenter, international dialog, besøg, pressehenvendelser)
- Projektledelse (bl.a. procesplaner, sikre at processer omkring energiarbejdet drives, sikre indfrielse af delmål og mål, styring og koordination af interesser)

Opgaverne er mange, og det er komplekse dagsordener som skal analyseres, drives og formidles løbende, for at Bornholms interesse bliver varetaget. Der er med nuværende organisering flere af dagsordenerne, som må nedprioriteres på grund af manglende ressourcer. Konsekvensen er, at Bornholms interesser ikke med sikkerhed bliver inddraget i beslutningerne, hvilket i bedste fald er uhensigtsmæssigt, og i værste fald kontraproduktivt i forhold til at realisere de politiske ambitioner for øen. Der bør derfor investeres i en ny og bæredygtig organisering.

Ny organisering: Energiøsekretariat

Der skal oprettes et sekretariat, hvis formål det er at udvikle, drive og formidle Bornholms Helhedsplan for Energiø Bornholm. Energiøsekretariatet skal arbejde for, at kommunalbestyrelsen kan vurdere og prioritere i mulighederne omkring energinfrastrukturprojekterne på og omkring Bornholm. Arbejdet skal sikre, at investeringerne indpasses og giver den ønskede udvikling og det størst mulige afkast til bornholmske borgere og virksomheder. Indsatsen, som forventes at tiltrække nye virksomheder og borgere til Bornholm, vil være en hjørnesten i indfrielsen af visionen om 42.000 bornholmere.

Afhængigt af det erhverv, der tiltrækkes til Bornholm, skal sekretariatets opgaver løbende tilpasses og prioriteres omkring de muligheder der er og opstår. Konkret vil sekretariatet i 2023 kunne arbejde med:

1. **Erhvervspark:** Analyse af muligheder for en erhvervspark herunder muligheden for et arealudviklingselskab, der kan understøtte en koordineret planlægning af erhvervsinteresser.
2. **Servicehavn:** Der skal arbejdes aktivt for, at bornholmske havne bliver servicehavne for havvindmølleparker i Østersøen
3. **Uddannelse:** Der skal tiltrækkes og skabes nye uddannelser på Bornholm herunder afsøge og understøtte muligheder for klimaerhvervsskole og residential college
4. **Boliger:** Der skal være tilstrækkelig kapacitet. Derudover skal der arbejdes for at skabe permanente boliger i forbindelse med anlægsfasen for Energiø Bornholm.
5. **Interessevaretagelse,** herunder kompensation: Sikre at der tilfalder kompensation til Bornholm for at lægge land og vand til omfattende energinfrastruktur
6. **Teknologi:** Der skal arbejdes for tilkobling af det bornholmske elnet på Energiø Bornholm. Derudover skal det analyseres, hvorvidt overskudsvarmen fra landanlæg kan tilføres det bornholmske fjernvarmenet, og hvordan Bornholm skal arbejde med produktion af grønne brændstoffer.
7. **Testø:** Understøtte at der skabes et testsite som en del af Energiø Bornholm. Derudover skal det sikres, at Bornholm fortsat er med i de fremmeste projekter, hvad angår grøn omstilling og udvikling af grøn teknologi.
8. **Inddragelse og kommunikation:** Det skal sikres, at borgere og erhvervslivet gennem besøgscenter, udstillinger og skriftlig kommunikation får forståelse og ejerskab til projektet.

Energiøsekretariatet vil arbejde i et krydsfelt af aktører, herunder politikere, borgere, erhvervsliv, vidensinstitutioner og myndigheder.

Sekretariatet forankres i Center for Regional Udvikling, It og Sekretariat som et team under afdelingen Udvikling. Der skal samlet være 4 årsværk i sekretariatet med forskellige opgaver.

Forslag til opgaver for 2023 er gengivet i nedenstående tabel 2 samt figur 1:

Tabel 2 – Opgaver 2023 for Energiøsekretariat

Årsværk	Opgaver i 2023
1: Energiøkoordinator	<ul style="list-style-type: none"> • Tovholder på Helhedsplan for udvikling af Bornholm (boliger, elværket, udviklingsaftale med staten) • Koordination af indsatser omkring Energiø Bornholm • Betjening af kommunalbestyrelsen ved temamøder, studieture, delegationsbesøg på Bornholm mv. • Koordination og udarbejdelse af hørings svar • Sikre sammenhæng mellem energiøindsats og BRKs øvrige områder og politikker

- 2:
Energioemedarbejder
- Interessentdialog vedr. statslige udbud af landanlæg og havvind (Energistyrelsen og Energinet)
  - Interessentdialog vedr. øvrige energiinfrastrukturprojekter
  - Indsats for kompensation af berørte borgere samt Bornholm
- 3:
Energioemedarbejder
- Analyse og projektledelse af BRKs rolle i mulig erhvervspark
  - Understøtte Bornholm som service havn
  - Synliggøre lokal erhvervsudvikling på Bornholm
  - Understøtte nye uddannelser på Bornholm i relation til energiø (residential college, klimaerhvervsskole mv)
- 4:
Energioemedarbejder
- Arbejde for testsite ifbm energiøen
  - Videre analyse af muligheder for produktion af grønne brændstoffer
  - Sikre analyse og interessenthåndtering ifbm. tekniske ønsker til energiøen (tilkobling, brug af overskudsvarme)
  - Generere tal og analyser til brug for kommunalbestyrelsen
  - Formidle teknologiudviklingen så der er forståelse og ejerskab til Energiø Bornholm hos bornholmske virksomheder og borgere

Figur 1: Opgaver i Energiøsekretariatet 2023

Sekretariatet foreslås finansieret frem til og med 2026. I 2026 skal det revurderes, hvilken indsats der er nødvendig, for at Bornholms Regionskommune får tilstrækkelig ud af Energiø Bornholm.

Der skal hvert år udarbejdes en handleplan til politisk godkendelse som beskriver, hvilke overordnede opgaver Energiøsekretariatet arbejder for i de følgende 2 år.

Økonomiske konsekvenser

Der er ved tidligere beslutning om energiøkoordinator bevilget 1 årsværk til og med 2025.

Der afsættes yderligere 1,5 mio. kr. i 2023 til at oprette Energiøsekretariatet. Midlerne skal finansiere yderligere tre årsværk i 2023 samt gå til juridisk og faglig understøttelse af indsatsen (*jf. indstillingens pkt. a*).

Der skal afsættes yderligere midler i 2024-2026 til at drive Energiøsekretariatet, jf. tabel 3, og det vil indgå i budgetforhandlingerne for budget 2024 (*jf. indstillingens pkt. b*).

Tabel 3 – behov for yderligere finansiering af Energiøsekretariatet i 2024-2026

	2024	2025	2026	I alt 2024-2026
Tre årsværk	2,04 mio. kr.	2,04 mio. kr.		4,08 mio. kr.
Fire årsværk			2,72 mio. kr.	2,72 mio. kr.
				6,80 mio. kr.

Note: der skal afsættes fire årsværk i 2026, da den nuværende bevilling til energiøkoordinator udløber i 2025.

Bilag

Bilag 1

Punkt 4: Ny affaldsordning

23/3563

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Efter kontraktophævelsen med HCS, skal der planlægges en ny affaldsordning. Den 1. februar 2023 gav Natur-, Miljø- og Planudvalget input til, hvordan den nye affaldsordning skal udformes efter at have modtaget en orientering fra Dansk Affaldsforening.

Den anbefalede ordning minder om den, der tidligere var planlagt, men med mindre justeringer.

Indstilling

Direktøren indstiller at:

- a) Den nye affaldsordning skal bestå af tre beholdere til dem, der kan have egne beholdere (i alt 12 fraktioner (affaldstyper)), Miljø'er til dem, der ikke kan have egne beholdere (11 fraktioner), samt Miljø'er til sommerhusområder og sommerhusaftaleområder (11 fraktioner).
- b) Farligt affald og tekstiler indsamles via storskrald som en bestille-ordning.
- c) Udbuddene opdeles i to: ét til indkøb af materiel og ét til indsamling.
- d) Kontrakten for indsamlingen starter senest 1. januar 2025 og varer i 8 år med mulighed for 2 års forlængelse to gange, samt at innovationspuljen fastholdes.
- e) Tildelingskriterierne vægtes med pris 50 %, affaldsfaglig løsning 20 %, klima og miljø 20 % og uddannelse og arbejdsmiljø 10 %.
- f) Køretøjer skal være min. Euro 5. Initiativer derover, som f.eks. Euro 6 eller brug af elbiler belønnes.
- g) De kommende udbud inkluderer de kommunale institutioner.
- h) Der tages stilling til hvorvidt der skal indhentes pris på kontrolbud.
- i) Arbejdet med Miljø'er i sommerhus- og sommerhusaftaleområder genoptages omgående.
- j) Nuværende kontrakt for kørsel fra genbrugspladser, glaskuber og miljøstationer forlænges med 1 år indtil 31. marts 2024 samt at opgaveudførelsen derefter udbydes i en kort kontrakt frem til 31. december 2024. Dette sikrer at alle indsamlingskontrakter starter samtidig den 1. januar 2025.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

- a) Anbefales. Karen Lynn Jacobsen afventer sin stillingtagen. René Danielsson kan ikke medvirke.
- b) Anbefales.
- c) Anbefales.
- d) Anbefales, idet innovationspuljen ikke fastholdes. René Danielsson kan ikke medvirke.
- e) Anbefales. René Danielsson kan ikke medvirke.

f) Anbefales idet køretøjer skal være minimum Euro 5. Lavest CO₂e udledning belønnes ift. klima og miljø kriterie og lavest NO_x udledning belønnes såvel ift. klima og miljø kriterie og ift. arbejdsmiljøkriterie. René Danielsson kan ikke medvirke.

g) Anbefales.

h) Anbefales.

i) Anbefales.

j) Anbefales.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 08-03-2023

a) Anbefales. Linda Kofoed Persson kan ikke medvirke.

b) Anbefales.

c) Anbefales.

d) Anbefales, idet innovationspuljen ikke fastholdes. Linda Kofoed Persson kan ikke medvirke.

e) Anbefales. Linda Kofoed Persson kan ikke medvirke.

f) Anbefales idet køretøjer skal være minimum Euro 5. Lavest CO₂e udledning belønnes ift. klima og miljø kriterie og lavest NO_x udledning belønnes såvel ift. klima og miljø kriterie og ift. arbejdsmiljøkriterie. Linda Kofoed Persson kan ikke medvirke.

g) Anbefales.

h) Anbefales.

i) Anbefales.

j) Anbefales.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Økonomi- og Klimaudvalgets indstilling godkendt.

Liste O og liste W kan ikke medvirke til pkt. a), d), e) og f.

Sagsfremstilling

Den 16. december 2022 besluttede kommunalbestyrelsen at ophæve kontrakten med HCS om indsamling af affald fra husholdninger. Derfor skal der planlægges en ny affaldsordning. Den 1. februar 2023 blev der afholdt et temamøde for kommunalbestyrelsen om rammerne for en ny affaldsordning med oplæg fra Dansk Affaldsforening. Affaldsordningen blev efterfølgende diskuteret på Natur-, Miljø- og Planudvalgets møde, som fandt sted lige efter temamødet. På baggrund af input fra Natur-, Miljø- og Planudvalget, præsenteres forslag til den kommende affaldsordning nedenfor.

a) Den nye affaldsordning:

Den nye affaldsordning skal bestå af 12 fraktioner og følgende materiel:

- 240 l til restaffald og plast/mad- og drikkekartoner
- 240 l til papir/pap og glas/metal
- 120 l til madaffald (den grønne spand genbruges)
- Mølkekasse på 20 l til farligt affald

- Pose til tekstilaffald
- Batterier i pose-på-låg
- Småt elektronik i pose-på-låg

Sommerhusområder, sommerhusaftaleområder samt husstande, der pga. deres adgangsvej eller lignende ikke kan have egne beholdere, skal i stedet tilgå Miljø'er. Ved Miljø'erne må man ikke aflevere farligt affald. Derfor kan man kun komme af med 11 fraktioner ved Miljø'erne.

Fordele:

- Ordningen har kun tre beholdere på hjul, hvilket gør det lettere for borgerne at få plads til beholderne.
- Borgerne har til borgerdialoger tilkendegivet at løsningen med tre beholdere er god.

Ulemper:

- Ved at benytte tre beholdere er der behov for, at noget af affaldet sammenblandes. Dette vil medføre en ekstra udgift, da det sammenblandede affald efterfølgende skal sorteres på et anlæg. Alternativet med fire beholdere vil dog også medføre en ekstraudgift ifm. produktion og tømning.

For sammenligning med den tidligere planlagte ordning, se bilag 1.

b) Indsamling via storskrald:

Farligt affald og tekstiler kan indsamles via storskrald. Afhentningen sker som en bestille-ordning. Det vil sige, at affaldstyperne bliver afhentet, når borgeren aktivt tilmelder sig afhentning.

Fordele:

- Mindre kørsel – og mindre spildkørsel, da renovatøren kan nøjes med at køre målrettet efter de adresser, der har tilmeldt sig afhentningen.
- Billigere ordning, da renovatøren ikke skal køre hele øen rundt og tjekke ved alle adresser, om de har noget farligt affald eller tekstilaffald, som de vil af med.

Ulemper:

- Borgerne skal huske at tilmelde sig. Dette kan betyde, at nogle måske har farligt affald til afhentning, som de sætter ud til tømning, men fordi de har glemt at tilmelde sig, bliver det farlige affald ikke afhentet.

c) Opdeling af udbud/kontrakt:

Det anbefales at kontrakten opdeles i to:

- Indsamling af husholdningsaffald fra beholdere på hjul og Miljø'er
- Indkøb af beholdere på hjul og Miljø'er

Fordele:

- Det bliver lettere at vurdere tilbuddene, når de er adskilt, da man kun skal koncentrere sig om ét emne ad gangen.
- Den samlede løsning bliver muligvis bedre, da man ved at opdele udbuddene kan vælge hhv. det bedste indsamlingstilbud og det bedste beholder-tilbud. Er der kun ét samlet tilbud, vil der være en risiko for, at det bedste tilbud f.eks. ikke har den bedste beholderløsning, selvom det bedste tilbud samlet set får den højeste vurdering.
- Indsamlingsmateriellet bliver muligvis billigere, da det bestilles direkte fra leverandøren, og ikke gennem et mellemlid.
- Det er sandsynligt, at flere renovatører og beholderleverandører får mulighed for at byde på opgaven, når den er opdelt i to, da de kun skal give tilbud på dét, de arbejder med.

- Ved at opdele udbuddene, er det sandsynligt at beholderne hurtigere kan leveres.

Ulemper:

- Der skal laves to udbud i stedet for et, hvilket vil være mere tidskrævende og kræver større koordinering.

d) Kontrakt med renovatør (om indsamling):

Opstart: Den nye indsamlingsordning skal starte senest den 1. januar 2025 for alle. Det vil sige, at ingen borgere skal være på den gamle (nuværende) ordning efter 1. januar 2025.

Kontraktlængde: BOFA anbefaler en kontraktlængde på 8 år med mulighed for at kunne forlænge kontrakten med 2 år to gange. Det vil sige 8 + 2 + 2.

Kontraktens første 8 år passer med Vision 2032, da kontrakten vil udløbe 31. december 2032. Forlængelsesmulighederne med 4 år i alt passer med længden for afskrivning af materiel.

Innovationspulje: I kontraktperioden skal der være et tæt samarbejde mellem BOFA og renovatøren om udvikling af affaldshåndtering på Bornholm. Dette skal ske gennem innovative tiltag, som fremmer udviklingen inden for det klima- og miljømæssige område, herunder udviklingsaktiviteter, der kan nedsætte miljøbelastning og minimere affaldsmængder etc.

Derfor afsættes fortsat en innovationspulje på 2% af kontraktsummen.

e) Tildelingskriterier for renovatør:

Når renovatørerne indsender deres tilbud, skal tilbuddene vurderes ud fra nogle fastlagte tildelingskriterier. Tidligere har man ofte tildelt udelukkende ud fra pris, hvilket vil sige, at tilbudsgiveren med den laveste pris vandt. I dag vurderes tilbuddene typisk efter flere kriterier, bl.a. også kvalitet og miljø. Vægtningen af hvert kriterie bestemmes ud fra hvad man vurderer er vigtigst.

Det anbefales at benytte de overordnede tildelingskriterier "pris" og "kvalitet". Kriteriet "kvalitet" opdeles i tre underkategorier: "Affaldsfaglig løsning", "klima og miljø" samt "uddannelse og arbejdsmiljø". Den anbefalede vægtning ser således ud:

- Pris: 50 %
- Kvalitet: 50 %, dvs.:
  - o Affaldsfaglig løsning: 20%
  - o Klima og miljø: 20%
  - o Uddannelse og arbejdsmiljø: 10%

Fordele:

- I dette udbud ligger den affaldsfaglige løsning forholdsvist fast. Dvs. at modsat sidst, skal tilbudsgiveren ikke selv komme med et forslag til, hvordan den affaldsfaglige løsning bør se ud. Derfor giver det mening, at pris vægtes med 50 % frem for f.eks. 40 %, da vi ikke kan forvente at få en bedre affaldsfaglig løsning ved at sænke vægtningen af pris. Desuden kan en sænkning af prisvægtningen fra 50 % til 40 % medføre en merudgift på 10 %: Såfremt kontraktsummen på det billigste tilbud er på 400.000.000 kr., vil en sænkning af prisvægtningen betyde, at et tilbud, der er 40.000.000 kr. dyrere, potentielt kan vinde.

Ulempe:

- Når prisen ikke vægtes med 100 %, er der risiko for, at man ikke får den billigste løsning.

Der beskrives nærmere hvordan de tre delkriterier vurderes i bilag 2.

Tildelingene udføres af et panel af fem kyndige BOFA-medarbejdere, som alle har relevante akademiske uddannelser og en gennemsnitlig erfaring inden for affaldsområdet på 13 år.

f) Køretøj og drivmidler:

Der er flere muligheder for drivmidler til skraldebiler: Diesel, el og brint.

Diesel: Dette er det traditionelle valg. Nyproducerede biler leveres i dag med Euro 6 som emissionsstandard. Dette er den højeste i øjeblikket. Som udgangspunkt er såvel motor til fremdrift som til aggregat (dvs kompressor) dieseldrevne. De leveres i alle størrelser (24/18/12/8 ton).

Euronorm: En diesels (eller kombination el/diesel) euronorm fortæller, hvilket EU-direktiv om luftforurening bilen lever op til. Euronormerne sætter en maksimumgrænse for en række stoffer, som biler sender ud. En euronorm sætter grænser for, hvor mange stoffer et køretøj må udlede, men stiller ikke krav om bestemt udstyr, som katalysator eller lignende.

Udslippet af bl.a. partikler og NOx fra et Euro 5-køretøj, er nedbragt til under 95 % af niveauet, fra før euro-normerne blev indført i 1992.

Den seneste Euronorm er EURO 6, som alle nye køretøjer leveres med i dag.

El: Eldrevne skraldebiler leveres i de fleste størrelser om end der er begrænsninger på de mindste størrelser (bl.a. pga. batteriernes vægt). En eldrevne bil vil typisk være udstyret med et 50 liters oliefyldt, der sikrer varme til medarbejderne. Eldrevne køretøjer vil naturligvis kræve opladningsfaciliteter.

Kombination: Det er også muligt at få forskellige kombinationer hvor køretøjet er udstyret med såvel en el- som en dieselmotor der driver kompressor og fremdrift. Dette er ikke en teknologi, der udvikles væsentligt på og den må forventes at være et overgangsfænomen.

Brint: Brint kræver en infrastruktur, der ikke vil kunne etableres for en så lille flåde som den bornholmske affaldsafhentning kræver.

Det forventes at tilbudsgiverne vil tilbyde nye køretøjer, der alle vil leveres med Euro 6 emissionsstandard. Men for at sikre muligheden for, at tilbudsgiverne kan gøre brug af eventuelle specialkøretøjer, anbefales det (som nævnt under tildelingskriterier "Klima og miljø"), at efterspørge køretøjer med min. Euro 5 emissionsstandard og belønne initiativer derover, som f.eks. Euro 6 eller brug af elbiler.

g) Kommunale institutioner

Alle kommunale institutioners husholdningslignende affald skal sorteres i 10 fraktioner pr. 1. januar 2023. Lige nu er der stor forskel på hvordan de kommunale institutioner håndterer deres affald, samt hvem der afhenter det. For fremadrettet at sikre den billigste pris og en ensartet service, anbefales det, på opfordring af kommunens indkøbsafdeling, at de kommende udbud inkluderer de kommunale institutioner.

Fordele:

- Strømlining af materiel, indsamling og affaldstyper sikrer, at affaldet bliver behandlet miljømæssigt korrekt, og at ressourcerne i videst muligt omfang bliver genanvendt og indgår i fremstillingen af nye produkter.
- Økonomisk effektivisering, da man må forvente stordriftsfordele ved at inkludere de kommunale institutioner i udbuddene.

Ulemper:

- Det bliver tidskrævende at afdække de kommunale institutioners behov.

h) Pris på kontrolbud

Det vil være muligt at udarbejde et kontrolbud såfremt dette ønskes politisk. BOFA har ikke ressourcer til selv at lave et kontrolbud. Derfor skal en konsulent inddrages, hvis der skal laves et kontrolbud. BOFA vil derfor skulle beskrive opgaven og indhente tilbud fra relevante konsulenter.

i) Etablering af Miljø'er i sommerhusområder

For at sikre at Miljø'erne er klar til brug senest den 1. januar 2025, er det vigtigt at BOFA kan fortsætte arbejdet med Miljø'er i sommerhusområder og sommerhusaftaleområder. Miljø'erne er fordelagtige i disse områder, bl.a. fordi kørevejene ofte er i dårlig stand. Problemer med køre- og adgangsveje er ligeledes grunden til at Fugato i den nuværende kontrakt kræver, at affaldsbeholderne i sommerhusområderne skal stilles ud til skel ved tømning. Arbejdet med Miljø'erne bør derfor genoptages med det samme.

j) Kontrakt for kørsel fra genbrugspladser, glaskuber og miljøstationer:

BOFA anbefaler at alle indsamlingskontrakter starter samtidig den 1. januar 2025. Dette vil sikre størst mulig fleksibilitet i opgavevaretagelsen. Kontrakt om kørsel af containere til og fra genbrugspladser, samt tømning af glaskuber og eksisterende miljøstationer bør derfor påbegyndes samtidig med indsamlingskontrakten. Derfor foreslås den nuværende kontrakt forlænget med 1 år fra 1. april 2023. Forlængelsen er den maksimalt tilladte i kontrakten.

Endvidere foreslås det at opgaveudførelsen af ovenstående udbydes i en kort kontrakt for perioden 1. april 2024-31. december 2024.

Resultat af udbud

BOFA forventer at påbegynde arbejdet med udbuddet umiddelbart efter politisk godkendelse af ovenstående, således at et udbudsresultat kan fremlægges til politisk godkendelse i løbet af efteråret 2023.

Økonomiske konsekvenser

De økonomiske konsekvenser bliver først synlige, når udbuddene er klare. Men på baggrund af den generelle prisudvikling forventer BOFA at den nye affaldsordning samlet set bliver dyrere end den tidligere planlagte.

Bilag

Bilag 1 - HCS' tilbud

Bilag 2 - Reviderede tildelingskriterier

Punkt 5: Proces for trailcenter ved Rytterknægten

21/18322

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen Beslutter

Resumé

Bornholms Regionskommune ønsker i samarbejde med Naturstyrelsen at etablere et trailcenter ved Rytterknægten. Trailcenteret består af ca. 150 m² bebygget areal, hvoraf ca. 100 m² er overdækket. Administrationen har tidligere vurderet, at etableringen af trailcenteret forudsatte vedtagelsen af et plangrundlag i form af et kommuneplantillæg og en lokalplan.

Økonomi- og Klimaudvalget besluttede i juni 2022 at indkalde ideer og forslag forud for politisk stillingtagen til igangsætning af planlægningen for et trailcenter ved Rytterknægten.

På baggrund af en granskning af tidligere klagenævnsafgørelser er administrationen imidlertid blevet opmærksom på, at trailcenteret vil kunne muliggøres med en landzonetilladelse. Det er dermed ikke nødvendigt at gennemføre en kommune- og lokalplanproces.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der ikke skal igangsættes planlægning, da trailcenteret vil kunne muliggøres med en landzonetilladelse.

Indstilling

Direktøren indstiller, at

- kommuneplantillæg og lokalplan for trailcenter ved Rytterknægten undlades, da en landzonetilladelse vil være tilstrækkelig.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Anbefales.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 08-03-2023

Anbefales.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Godkendt.

Sagsfremstilling

Danmarks Idræts Forbund og Lokale og Anlægsfonden afsatte i 2017 midler til ”Projekt Trailcenter”, som skulle imødekomme det stigende behov for faciliteter i naturen. Her blev Bornholm udvalgt til at deltage som ét af fem eksempel-projekter.

Bornholms Regionskommune og Naturstyrelsen ønsker i fællesskab at opføre et trailcenter ved Rytterknægten. Trailcenteret skal understøtte det aktive udeliv på Bornholm og fungere som en støttende facilitet på Højlyngsstien og et

mødested for besøgende i Bornholms Grønne Bølge. Trailcenteret er åbent for alle og kan anvendes af både organiserede idrætsforeninger og alle andre, som er på tur eller motionerer i naturen.

Administrationen har tidligere vurderet, at det var en forudsætning for at realisere ønsket om et trailcenter ved Rytterknægten, at der udarbejdes et plangrundlag i form af et kommuneplantillæg og en lokalplan for området.

Økonomi- og Klimaudvalget besluttede i juni 2022 at indkalde ideer og forslag fra offentligheden forud for politisk stillingtagen til igangsætning af planlægningen. På baggrund af den politiske beslutning blev der indkaldt ideer og forslag fra offentligheden i perioden fra den 12. december 2022 til den 1. januar 2023.

Indkomne ideer og forslag

Bornholms Regionskommune har modtaget et enkelt svar på indkaldelsen af ideer og forslag.

Det indkomne svar er et ønske om, at betegnelsen ”trailcenter” genovervejes, da det kan associeres med mountainbikesporene i området og derfor kan have en ekskluderende effekt på de øvrige brugergrupper. Det foreslås, at bygningen kan navngives Knaitijn.

Administrationen har ikke fundet anledning til at ændre betegnelsen ”trailcenter”, da betegnelsen udelukkende omhandler bygningens funktion som samlingspunkt/center for områdets mange stier, spor og ruter. Der vil blive taget stilling til bygningens navn i forbindelse med projektets realisering.

Det indkomne svar fremgår i sin fulde længde af dagsordenspunktets bilag 2.

Projektbeskrivelse

Trailcenteret placeres i tilknytning til de eksisterende faciliteter ved Rytterknægten i udkanten af det skovbeplantede areal sydøst for Kongemindet. Med denne placering kan trailcenteret fungere som et samlingssted for de mange outdooraktiviteter i området, herunder mountainbikeanlægget og de mange cykel- og vandreruter, samtidig med at dets brugere kan benytte de eksisterende parkerings- og toiletfaciliteter.

Trailcenteret er udformet under hensyntagen til den eksisterende skovbeplantning. Bygningen er formet rundt om skovebeplantningen, så flest mulige træer bevares. Bygningens dæk udføres på pæle, så skovbunden forstyrres mindst muligt. Bygningen strækker sig ud mellem skovens træer og leder sine brugere videre ud i naturen. Trailcenteret består af ca. 150 m² bebygget areal, som udgøres af dæk, ramper, trapper og træbelagt sti. Ud af det samlede bebyggede areal vil ca. 100 m² være overdækket, og heraf vil ca. 19 m² være lukkede rum. Trailcenteret er udformet med ensidig taghældning og vil have en bygningshøjde på ca. 4 meter målt fra overkant af dæk til overkant af tag.

Visualisering af trailcenteret.

Landzonetilladelse eller lokalplan

Administrationen vurderer, at trailcenteret ikke vil medføre væsentlige ændringer i det bestående miljø, hvorved der vil kunne meddeles landzonetilladelse, da projektet ikke er lokalplanpligtigt. Dette skyldes

- bebyggelsens relativt begrænsede omfang,
- bebyggelsens placering i tilknytning til den eksisterende bebyggelse,
- områdets allerede intensive rekreative anvendelse, som ikke forventes væsentligt forøget,
- at der har været borgerinddragelse i forbindelse med udviklingen af projektet, hvorved der ikke er et væsentligt behov for yderligere borgerinddragelse i forbindelse med en planproces, og
- at Miljøstyrelsen har meddelt dispensation fra skovloven til det pågældende projekt.

Kommunalbestyrelsen har dog en ret til at igangsætte udarbejdelsen af planlægning for projektet, selvom byggeriet ikke er lokalplanpligtigt. Lokalplanretten anvendes oftest i situationer, hvor kommunalbestyrelsen ønsker at sætte sit præg på private byggeprojekter.

Økonomiske konsekvenser

-

Bilag

Debatoplæg

Indkomne ideer og forslag

Punkt 6: Igangsætning af planlægning for byomdannelsesområde til Nexø Strandpark

22/12541

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Økonomi- og Klimaudvalget besluttede d. 8. juni 2022 at igangsætte lokalplanlægning for strandpark og -promenade i Nexø, ved udarbejdelse af et lokalplansforslag. Administrationen er i gang med at udarbejde planforslaget samt udførelsen af de tilhørende miljøscreeninger.

Areal der indvindes ved at opfylde havarealer kan ikke lokalplanlægges med mindre de ligger på et areal, som i kommuneplanen er udpeget som byomdannelsesområde. Det er derfor nødvendigt at lave et kommuneplantillæg som udpeger den kommende strandpark som byomdannelsesområde. Første skridt for udarbejdelse af et kommuneplantillæg er indkaldelse af ideer og forslag. Indkaldelse af ideer og forslag har været afholdt i perioden d. 19. januar til d. 3. februar 2023.

Kommunalbestyrelsen skal godkende, at planlægningen igangsættes.

Indstilling

Direktøren indstiller at

- kommuneplanlægning for byomdannelsesområde til Nexø Strandpark igangsættes med afsæt i pkt. A-B jf. sagsfremstillingen

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Anbefales.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 08-03-2023

Anbefales.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Godkendt.

Sagsfremstilling

Baggrund:

Bornholms Regionskommune har siden 2018 arbejdet for at anlægge en strandpark i Nexø. Dette arbejde er fortsat igangværende, og kommunen har fået tilladelse til anlægget af kystdirektoratet, samt opnået delvis finansiering til anlæg af strandparken i regi af Nexø Områdefornyelse.

Økonomi- og Klimaudvalget besluttede d. 8. juni 2022 at igangsætte lokalplanlægning for strandpark og -promenade i Nexø, og administrationen har siden været i gang med at lave et lokalplansforslag samt det nødvendige miljøarbejde. Denne proces er fortsat igangværende.

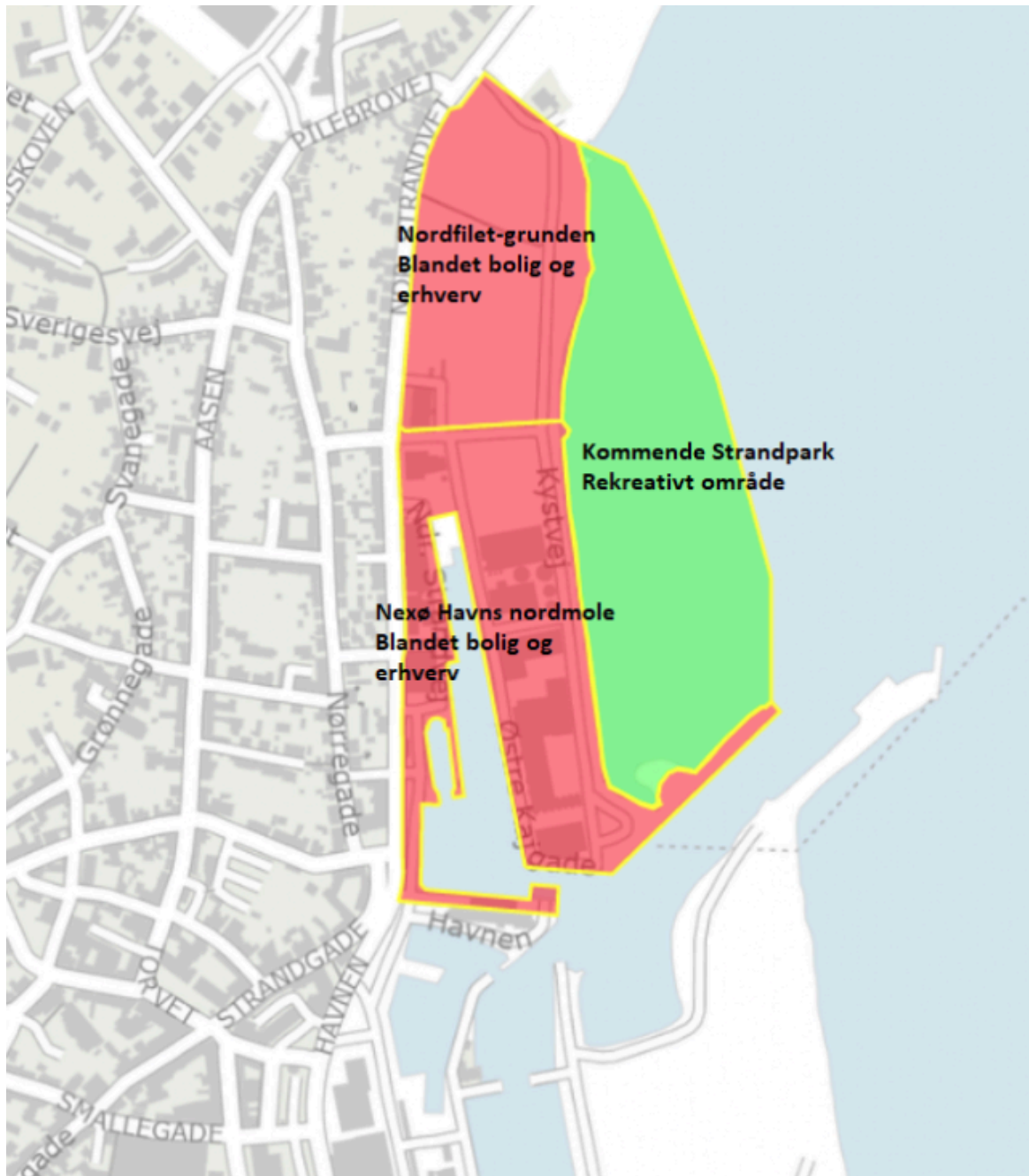
Byomdannelsesområder er arealer, som er udpeget i kommuneplanen, hvor anvendelsen af bebyggelse og arealer, som tidligere har været erhvervsformål, havneformål eller lignende, skal ændres til et andet formål, i dette tilfælde rekreativ anvendelse til strandparken samt blandet bolig og erhverv til strandparkens naboer på Nexø Havns nordmole og den gamle Nordfilet-grund (se eventuelt kort nedenfor).

Byomdannelsesområdet har til formål, at tidligere havne/erhvervsarealer kan planlægges til andre byformål. Derudover har Bornholms Regionskommune ikke lovhjemmel til at lokalplanlægge på vandarealer med mindre de i kommuneplanen er udpegede som byomdannelsesområder. Det fortsatte arbejde med lokalplansforslaget forudsætter derfor, at kommuneplanen ændres. For at udlægge området som byomdannelsesområde i kommuneplanen, skal der laves et kommuneplantillæg.

Under indkaldelse af ideer og forslag er indkommet otte svar. Alle svar kan læses i deres fulde længde med administrations bemærkninger i bilag 1. Ingen af svarene er imod, at kommuneplanen ændres. Alle de indkomne svar kommer med bemærkninger til strandparken eller de omkringliggende arealers udformning. Strandparkens udformning reguleres ikke af kommuneplanen. Svarene har derfor ikke betydning for igangsættelse af udarbejdelsen af kommuneplantillægget. Alle svarene vil dog indgå som input til administrationens videre arbejde med udarbejdelse af lokalplansforslag og strandparkens anlæggelse.

Sådan ændres kommuneplanen:

På kortet nedenfor er to arealer markeret med rød og et med grønt. De to røde arealer er de to gældende rammer i kommuneplanen for blandet bolig- og erhvervsformål (kaldet (205.BL.03 og 205.BL.04). Rammerne for de to røde arealer ændres ikke. Men de bliver udpeget som byomdannelsesområde under temaet "Bymønstre og byudvikling". Det vil sige, at de fortsat vil være rammer for blandet bolig og erhverv. Den grønne markering foreslås som ny ramme i kommuneplanen. Rammen vil udlægge arealet som rekreativt område. Rammen vil ikke indeholde mulighed for bebyggelse. Dette skal give mulighed for at lokalplanlægge strandparken. Arealet vil også blive udpeget som byomdannelsesområde og fremtidig byzone, så en lokalplan kan sikre, at vandareal, som bliver til strand overføres til byzone.

Udpegningen som byomdannelsesområde ændrer ikke på de gældende rammer i kommuneplanen. Eventuelt kommende byggeri både på Nexø Havns nordmole og den gamle Nordfilet-grund vil skulle lokalplanlægges, og kommunalbestyrelsen vil skulle tage stilling til de konkrete projekter særskilt.

Planlægningens mål og fokuspunkter:

Administrationen foreslår, at kommunalbestyrelsen igangsætter udarbejdelse af et forslag til kommuneplantillæg som skal:

A – Lave en ny kommuneplanramme til rekreativt område, som kan rumme Nexø Strandpark. Rammen vil blive udpeget som byomdannelsesområde under temaet ”Bymønstre og byudvikling” i kommuneplanen.

B – Udpege de to eksisterende rammer (205.BL.03 og 205.BL.04 til blandet bolig og erhverv) som byomdannelsesområde under temaet ”Bymønstre og byudvikling” i kommuneplanen. De to eksisterende rammer ændres ikke yderligere.

Proces:

Efter udarbejdelsen af forslag til kommuneplantillæg er igangsat, vil det blive udført i en samlet proces med lokalplansforslaget som allerede er igangsat.

Forslag til lokalplan 148 og forslag til kommuneplantillæg 25 udarbejdes og screenes for miljøvurdering. Herefter fremlægges planforslagene til Natur-, Miljø- og Planudvalget og til Økonomi- og Klimaudvalget til indstilling og til kommunalbestyrelsen til godkendelse, forinden de sendes i otte ugers offentlig høring.

Efter høringen kan kommunalbestyrelsen vedtage kommuneplantillæg og lokalplan endeligt, efter indstilling fra Natur-, Miljø- og Planudvalget samt Økonomi- og Klimaudvalget.

Prioritering:

I marts 2022 besluttede Økonomi- og Klimaudvalget retningslinjer for prioritering af lokalplaner. Da nærværende kommuneplantillæg skal muliggøre en lokalplan som vil aflede boligbyggeri, samt at midlerne fra Nexø Områdefornyelse bevilliget til anlæggelse af Nexø Strandpark er betinget af en tidsfrist, anbefaler administrationen, at planarbejdet gennemføres med høj prioritet.

Økonomiske konsekvenser

-

Bilag

Bilag 1 alle indkomne ideer og forslag v2

Punkt 7: Igangsætning af planstrategi 2023

21/19375

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Kommunalbestyrelsen skal vedtage og offentliggøre en planstrategi inden for de to første år af den kommunale valgperiode. Kommunalbestyrelsen skal derfor beslutte igangsætning af planstrategi 2023, vælge temaet for planstrategien og orienteres om den overordnede proces for planstrategiens udarbejdelse. Administrationen foreslår, at planstrategien tager afsæt i Energiø Bornholm og indfrielsen af de potentialer, energiøen kan have for det bornholmske samfund.

Indstilling

Direktøren indstiller, at

- udarbejdelsen af planstrategi 2023 inklusiv regional udviklingsstrategi igangsættes og ”Energiø Bornholm skal være til mest mulig gavn for Bornholm og grundlag for et bæredygtigt samfund” godkendes som tema for planstrategien.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Anbefales. Ud over Energiø Bornholm som tema, skal planstrategien også adressere følgende temaer: behovet for at revidere kommuneplanen i forhold til boligudvikling ud over den, der knytter sig til energiø, drikkevandsbeskyttelsesindsats, forvaltning af vand i det åbne land, i vores byer og langs kyster (jf. klimatilpasningsplan), naturpolitik og den grønne bølge samt Nexø byudvikling.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 08-03-2023

Natur-, Miljø- og Planudvalgets indstilling anbefales, idet der tilføjes et ”fx” foran ordet ”klimatilpasningsplan”.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Økonomi- og Klimaudvalgets indstilling godkendt.

Sagsfremstilling

Hvad er en planstrategi?

En planstrategi er Kommunalbestyrelsens strategi og forløberen for kommuneplanen, der er en fysisk plan for kommunens udvikling. Planstrategien fastlægger de overordnede mål og retningslinjer for denne udvikling.

I planstrategien fortæller Kommunalbestyrelsen borgerne, hvordan kommunen skal udvikle sig fysisk. Planstrategien er altså den strategiske ramme og et grundlag for, hvordan udviklingen skal ske på Bornholm i de kommende år.

Man kan også sige det på den måde, at formålet med planstrategien er at drøfte og beslutte, hvad de overordnede strategiske pejlemærker skal være i forhold til Bornholms fysiske udvikling og arealanvendelse.

Kommunalbestyrelsen skal vedtage og offentliggøre en strategi for kommuneplanlægningen (planstrategi) inden for de to første år af den kommunale valgperiode efter planloven^[1]. Det vil sige, at inden udgangen af 2023 skal kommunalbestyrelsen have vedtaget og offentliggjort en ny planstrategi. Planstrategien skal i høring i minimum 8 uger.

Planlovens krav til en planstrategi:

- Oplysninger om den planlægning, der er gennemført efter seneste revision af kommuneplanen.
- Kommunalbestyrelsens vurdering af og strategi for udvikling.
- En beslutning om, at kommuneplanen enten skal revideres i sin helhed, eller at der skal foretages en revision af kommuneplanens bestemmelser for særlige emner eller områder i kommunen.
- En beslutning om, hvilke dele af kommuneplanen der genvedtages for en ny 4 års periode.

I styrelsesvedtægten har kommunalbestyrelsen udpeget Økonomi- og Klimaudvalget som det udvalg, der skal forestå udarbejdelsen af en regional udviklingsstrategi. Administrationen foreslår, at planstrategien og den regionale udviklingsstrategi kobles, således at der arbejdes med eet dokument med en fælles titel.

Den regionale udviklingsstrategi og planstrategien kendetegnes ved at fastlægge visioner og de langsigtede mål for Bornholms udvikling.

Det bemærkes, at der ikke er krav om at ændre fundamentalt på kommuneplanen efter planstrategiens vedtagelse. En temarevision er tilstrækkeligt.

Energiø Bornholm skal være til mest mulig gavn for Bornholm og grundlag for et bæredygtigt samfund

Med Folketingets beslutning om Energiø Bornholm investerer staten forventeligt over 70 mia. kr. på og omkring Bornholm i løbet af de næste 10 år. Energiø Bornholm er derved den ubetinget største investering, der nogensinde er sket i nærområdet – og den har potentialet til at blive grundlaget for det bornholmske samfunds udvikling i mange årtier.

For at indfri det potentiale, energiøen kan have, skal Bornholm dog stå på tær og gøre en ekstra indsats for at gribe mulighederne. For Energiø Bornholm bliver en realitet. Det vil sige, at havmøllerne og højspændingsstationen er besluttet etableret af regeringen, så det kommer. Det er en mulighed at lade udviklingen ske af sig selv, men så risikerer Bornholm, at energiøen groft sagt alene består i udsigt til vindmøller og en stor højspændingsstation. Energiøen rummer dog potentialer til at blive meget mere end det for Bornholm, og den kan skabe grundlaget for koblingen af vækst og grøn omstilling til det bornholmske samfund.

Udviklingen omkring Energiøen sker ikke af sig selv, og det er derfor nødvendigt, at kommunalbestyrelsen sætter retningen på et højt ambitionsniveau, så potentialerne indfries.

Der er behov for en ekstra indsats – både politisk og administrativt.

Administrationen foreslår derfor at tage afsæt i Energiø Bornholm som tema for planstrategien.

Afsæt og spørgsmål

Med de initiativer, der allerede er igangsat (se punkt 4 fra Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalgets møde d. 10. januar 2023), og de analyser, der er udarbejdet af Vækstteam Bornholm, og som Nationalt Center for Grøn Energi bygger på, er det naturligt, at planstrategien adresserer spørgsmål som fx, hvordan Bornholm bliver

- Østersøens centrum for havvind?
- Test-ø for grøn energi?
- Østersøens grønne transporthub?

Andre spørgsmål kunne være; hvordan både store og små virksomheder kan drage nytte af energiøen? Hvilken form for grøn omstilling kan energiøen skabe på Bornholm? hvilken sektorkobling skal der til? hvordan skaber man grundlaget for nye virksomheder og nye brancher? hvilken form for turisme kan man skabe? hvilke uddannelser skal der til? hvilke

energiteknologier skal der udvikles? hvor kan der være nye erhvervsområder? hvordan skal vores velfærdsområder få gavn af Energiøen med mere?

Hovedspørgsmålet er: Hvad er vigtigt for Bornholm?

Bygge videre på visioner for Bornholm

Med en udvælgelse af Energiøen som tema fokuseres indsatserne i forlængelse af kommunalbestyrelsens vision fra 2018:

Hovedvisionen er 42.000 bornholmere i 2028, som skal nås gennem seks visionsspor:

1. Skabe 1.000 nye jobåbninger inden 2028
2. Udvikle, attraktive boliger og boligområder på tværs af Bornholm
3. Skabe trivsel og arbejdsglæde i ældrelivet
4. Bornholm bliver det attraktive tilvalg for tilflyttere, turister og virksomheder
5. Fremme chanceligheden for at børn og voksne på Bornholm bliver så ressourcestærke som muligt og
6. Bruge vores tilgængelige og lokale ressourcer bedst muligt.

Hovedvisionen og de seks visionsspor er forsat aktuelle og et robust grundlag for den fremtidige fysiske planlægning, og energiøen har potentiale til at få indflydelse i alle visionssporene.

Energiøen har således potentialet til at bidrage med arbejdspladser (1), ligesom den øgede aktivitet vil skabe større efterspørgsel efter boliger (2), samt skabe grundlaget for etablering af flere virksomheder og potentielt nye brancher, samt en ny erhvervsturisme relateret til energiproduktionen og den grønne omstilling (4). Energiøen giver derudover i sagens natur et øget og ændret fokus på udnyttelsen af de lokale ressourcer i den grønne omstilling af samfundet (6).

Endelig kan den øgede aktivitet skabe det økonomiske grundlag for velfærden i fremtiden. De rapporter, COWI har udarbejdet forud for både den nuværende og den foregående kommunalbestyrelses drøftelser af visioner, viser, at der er behov for udvikling for at skabe indtægter nok til at kunne levere den nødvendige service. Energiøen kan derved indirekte være med til at realisere visionssporene om et godt ældreliv (3) og chancelighed og ressourcestærke børn og voksne (5).

Administrationen foreslår derfor, at den kommende planstrategi bygger videre på disse visioner.

Andre relevante politikker og strategier inddrages ligeledes i arbejdet. Det er fx Energipolitikken og Klimahandleplanen (DK2020).

Proces

Planstrategien og den regionale udviklingsstrategi kan rumme en bred og langsigtet tilgang til kommunens udvikling. Den kan med fordel udarbejdes i samarbejde med mange parter. Både internt i den kommunale forvaltning og eksternt ved inddragelse af for eksempel borgere, organisationer og virksomheder.

Processen kan inddeles i fire faser. Udarbejdelse, forslag, høring og vedtagelse. De sidste tre faser er formelle faser, hvor indholdet langt hen ad vejen ligger fast. I udarbejdelsen er der stor frihed til at sammensætte processen, som skal gøre os alle på Bornholm klogere på, hvad der er vigtigst i arbejdet med Energiø Bornholm, ligesom processen skal være med til at sikre det politiske ejerskab til planstrategien.

Overordnet tidsplan

Foråret 2023 - Temamøde for kommunalbestyrelsen om status for arbejdet med Energiø Bornholm.

August 2023 – Dialog mellem kommunalbestyrelsen og lokale aktører og borgere.

September 2023 - Kommunalbestyrelsen præsenteres for resultatet af dialogen.

Oktober-december 2023 - Skriveproces

Februar 2024 - Forslag vedtages af Kommunalbestyrelsen

Marts–April 2024 - 8 ugers høring

Maj 2024 - Udarbejdelse af høringsnotat

September 2024 - Kommunalbestyrelsen godkender planstrategien

Ovenstående tidsplan lever ikke op til lovens bestemmelse om, at planstrategien skal være godkendt inden for den første halvdel af den kommunale valgperiode. Der er dog ingen risici forbundet med en forsinkelse.

Ressourcer og finansiering

Sættes arbejdet med udarbejdelsen af planstrategien i gang vil der indenfor eksisterende ressourcer i Plan blive prioriteret 50% af et årsværk til opgaven i 2023 og 1. kvartal af 2024. Derudover vil der blive behov for midler til afholdelse af ”temasaloner” i forbindelse med dialogen om planstrategien med borgere, erhverv, politikere og andre interessenter.

Derudover anbefales det, at der prioriteres midler til ekstern facilitering af dele af processen, hvis det besluttes at koble planstrategien og den regionale udviklingsstrategi sammen.

Afhængigt af hvilket ambitionsniveau kommunalbestyrelsen sætter i den færdige strategi, vil det tilsvarende kræve forskellige niveauer af administrative ressourcer at realisere planerne.

---

[1] Planlovens § 23 a

Økonomiske konsekvenser

-

Punkt 8: Godkendelse af byfornyelsesprogram for 4-Kløver-Klyngen ”Vi mødes i det grønne”

23/2546

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller,

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller,

Kommunalbestyrelsen beslutter.

Resumé

Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø har indgået et samarbejde kaldet 4-Kløver-Klyngen. Klyngen har siden 2017 arbejdet med det borgerdrevet projekt ”Vi mødes i det grønne” som sigter mod at knytte de fire byer tættere sammen ved at fremhæve oplandets kvaliteter gennem samlesteder i naturen, der forbindes via det eksisterende rutenetværk.

4-Kløver-Klyngen har fået private fonde til at medfinansiere ca. 50 % af projektet. Kommunalbestyrelsen besluttede i forbindelse med vedtagelse af budget 2023 at afsætte de resterende ca. 50 % til projektet ved at benytte egen medfinansiering og statens pulje til landsfornyelse. Der er således nu opnået fuld finansiering af projektet. Forudsætningen for at kunne benytte statens pulje til landsbyfornyelse er, at kommunalbestyrelsen godkender et byfornyelsesprogram.

Med udgangspunkt i byfornyelsesprogrammet skal der arbejdes med den færdige udformning af projektet og med efterfølgende realisering af klyngens projektidéer. Byfornyelsesprogram for 4-Kløver-Klynge ”Vi mødes i det grønne” indstilles hermed til godkendelse således, at projektet kan igangsættes. Perioden for områdefornyelsesprojektet løber frem til 31. december 2025.

Projektet understøtter kommunens strategiske fokus på natur, kultur og friluftsliv - som blandt andet er beskrevet i kommunens Naturpolitik og i ”Vores Ø - Politik for kultur, idræt og fritid på Bornholm”.

Indstilling

Direktøren indstiller at

- byfornyelsesprogram for områdefornyelse af 4-Kløver-Klynge ”Vi mødes i det grønne” godkendes.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Anbefales.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 08-03-2023

Anbefales.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Godkendt.

Sagsfremstilling

Baggrund

4-Kløver-Klyngen består af Klemensker Land- og Byforening, Nyker Borgerforening, Rø Borgerforening, Aarsballe Borgerforening og en række borgere. Sammen har de været primus motor i det borgerdrevne projekt, som blandt andet Realdania, Lokale- og Anlægsfonden og lokale bornholmske fonde støtter. Regionskommunen har gennem hele forløbet fulgt projektet tæt, bl.a. gennem møder, sparring og deltagelse i events i etableringsperioden og i forbindelse med det videre arbejde i forhold til ansøgning af ekstern finansiering.

Klyngens overordnede vision er at styrke fællesskabet og sammenholdet i Klyngen på tværs. Det skal i første omgang ske ved at videreudvikle forbindelser og rekreative muligheder byerne imellem og skabe rum for uformelle møder.

I efteråret 2019 har 4-Kløver-Klyngen søgt fondene bag kampagnen om støtte til at udvikle projektet. I 2020 - 2022 er der udarbejdet et skitseprojekt af de valgte arkitekter i tæt samarbejde med 4-Kløver-Klyngen. På baggrund af workshops med klyngens beboere, er klyngens eksisterende kvaliteter, mødesteder og udfordringer blevet kortlagt og analyseret. Stedernes potentialer blev i processen vendt og drejet, og nøje udvalgt i forhold til, hvordan de lokale får størst mulig værdi og glæde af projekterne. Projekt 'Vi mødes i det grønne' består af en række fysiske tiltag i udvalgte nedslagspunkter, der tilsammen skal medvirke til at knytte "Klyngebyerne" tættere sammen.

Kommunens økonomiske engagement i projektet kom i 2022, hvor kommunalbestyrelsen afsatte 1,8 mio. kr. i budget 2023. De afsatte midler benyttes til at matche statens pulje til landsbyfornyelse, der støtter med 60 %. Således kan Bornholms Regionskommune bidrage med 4,5 mio. kr. til projektet.

Forudsætningen for at kunne benytte statens pulje til landsbyfornyelse er, at kommunalbestyrelsen godkender et byfornyelsesprogram, og at kommunen er bygherre på det samlede projekt.

Overordnede rammer

Programmets overordnet koncept er nærmere beskrevet i byfornyelsesprogram, som er vedhæftet i sagen som et bilag. De overordnede rammer i programmet er:

Problemformulering: 4-Kløver-klyngebyerne Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø har i mange år været præget af et nedadgående indbyggertal, og som konsekvens af dette har der været tilbagegang i antallet af arbejdspladser, såvel kommunale som private, og nedgang i huspriser. En af de klart største udfordringer for de lokale er en manglende fysisk sammenhæng mellem byerne, manglende muligheder for socialt ophold i det grønne, og fornemmelsen af, at byerne mere har karakter af gennemkørselssteder frem for destinationer. Klyngen byder på eksisterende udendørs mødesteder samt stiforbindelser med naturkvaliteter, som i høj grad har potentiale til at styrke klyngens liv og sammenhæng.

Målsætninger: Ønsket er at styrke de eksisterende mødesteder og gøre det rekreative netværk af eksisterende stier og mindre veje mere synligt og tilgængeligt, ved at skabe rum for nye oplevelser i det fri for alle. Der er mulighed for at etablere en række opholdsarealer i naturen på steder, hvor man allerede ved, at folk færdes. Målet er at inspirere til ophold og nye sanseindtryk, som kan bidrage til, at klyngens borgere bliver endnu gladere for at bo i klyngen.

Vision: Visionen med projektet er at sammenbinde området fysisk, så alle aktivt og trygt kan bevæge sig mellem de fire klyngebyer, og dermed forstærke klyngen både fysisk og socialt. Det handler også om at koble de fire byer sammen kulturelt og mentalt, således at man opbygger en fælles identitet. Strategien for at opnå den fælles vision er at forstærke og understøtte udelivet og sammenholdet ved at skabe mødesteder og destinationer for alle.

Strategisk sammenhæng: Klyngeprojektet vil understøtte indsatsområder i Bornholms Regionskommunes Naturpolitik med sine fire visioner: Vi er fælles om naturen, mere plads til naturen, vi handler bæredygtigt og mere viden og formidling. Derudover har klyngeprojektet interessesammenfald med Bornholms Regionskommunes projekt: "Den Grønne Bølge" omkring den strategiske satsning på natur, friluftsliv og landdistriktsudvikling i det bornholmske indland.

Endelig understøtter projektet Vores Ø, der er regionskommunens politik for kultur, idræt og fritid på Bornholm. I politikken er udvalgt 4 fokusområder, der alle kan siges at rumme kvaliteterne i Klyngeprojektet:

- Livskvalitet
- Dannelse og fællesskaber
- Samskabelse
- Faciliteter og mødesteder

Byfornyelsesprogrammet indsatsområder

Hovedelementer i projektet er:

Ruten som sammenbindende element

Klyngens fire byer skal forbindes med eksisterende stiforløb således at beboerne trygt kan bevæge sig mellem byerne og ud i naturen. Der opnås en synlighed og sammenhæng mellem eksisterende stinetwork, gennem klyngens fire levende byer og gennem varierede landskaber. Ruten og mødesteder skal markeres igennem et vejvisersystem samt igennem information ved for eksempel skiltning på ruterne samt formidling om naturen og kulturlandskabet.

Tiltagene har således til formål at fjerne en række af de kendte barrierer for, at borgerne kommer ud i naturen, og samtidig gøre det attraktivt for besøgende at udforske de kvaliteter klyngens område rummer.

Mødesteder for alle

De nye mødesteder er placeret langs ruten, og er udvalgt med fokus på at fremhæve de særegne kvaliteter, højlandet har at byde på. Der er valgt at placere mødesteder både nær byerne (bynære støttepunkter) og i naturen (samlesteder i naturen).

Rammen for udvikling af mødestederne er:

- Der skabes sociale mødesteder, der opfordrer til fællesskab.
- Der skabes rammerne for et aktivt udeliv og skabe samlingssteder, der giver anledning til at bevæge sig ud i naturen.
- Oplevelsen af den særegne natur, som højlandet har at byde på, forstærkes.
- Der skabes identitet, der bliver husket og som giver den besøgende lyst til at udforske og vende tilbage til stedet.

Bynære naturstøttepunkter: Der skabes forbedrede rammer ved eksisterende udvalgte samlingssteder ved klyngebyerne.

1. Medborgerhus i Rø: Der fokuseres på forbindelse mellem eksisterende medborgerhus og skov samt fordybelse i naturen.
2. Medborgerhus i Aarsballe: Der fokuseres på at skabe rum til aktivt udeliv i naturen som kan styrke liv omkring eksisterende forsamlingshus og boldbaner.
3. Morten Svendsen's Have i Nyker: Der fokuseres på at skabe et ophold blandt træerne som rummer den kulturhistoriske fortælling.

Der foreligger fremtidige muligheder for at styrke området ved Ungdomsskolens lokaler i Klemensker (gammel folkeskole) som en naturlig mulighed for samlingssted. Her er flere bygninger dog i forfald og omkostninger til optimering af området kan ikke rummes i nuværende områdefornyelsesprojekt.

Samlingssteder i naturen: Ønsket er at placere de nye samlingssteder spredt i strategiske steder langs ruten i nærhed af klyngebyerne. Hvert samlingssted skal være attraktivt, som en selvstændig destination for alle. Hvert samlingssted skal fremme naturoplevelsen igennem en arkitektur, der inviterer til ophold, opdagelse og leg/aktivitet i naturen. Den arkitektoniske udformning skal fremhæve det enkelte steds kvaliteter. Der tages i udformningen af de enkelte samlingssted udgangspunkt i de mange naturværdier, som højlandet tilbyder.

Programmets succeskriterier

- at der etableres fem samlingssteder i naturen langs projektets rute.
- at de udvalgte bynære samlesteder ved klyngebyerne forbedres og forbindes til projektet som helhed
- At informative vejvisersystemer er etableret og afprøvet med succes

De gennemgåede idéer forventes at bidrage til at knytte de fire byer tættere sammen og tilføje sociale opholdsarealer i det grønne, der giver en fornemmelse af klyngebyerne som attraktive destinationer. Dette med henblik på at opnå en fysisk og mental sammenhæng, der kan styrke klyngens fælles identitet samt øge livskvaliteten og sammenholdet blandt borgerne i 4-Kløver-Klyngen.

Projektet organiseres sådan, at Bornholms Regionskommune skal sørge for inddragelse af 4-Kløver-Klyngen i største muligt omfang på en måde, at borgerne får størst muligt ejerskab til projektet. Der skal i begyndelsen af projektperiode blandt andet udarbejdes et aftalegrundlag, som definerer rollefordeling og ansvar for alle involverede parter. Aftalen skal blandt andet omfatte den efterfølgende drift af de nye samlesteder. I den sammenhæng kan det nævnes, at 4-Kløve-Klynge tidligere har tilbudt at tage sig af den efterfølgende drift.

Økonomiske konsekvenser

Kommunalbestyrelsen besluttede i forbindelse vedtagelse af budget 2023 at afsætte 1,8 mio. til områdefornyelse i 4-Kløver-Klyngen. De afsatte midler matches med statens pulje til landsbyfornyelse, således at regionskommunens medfinansiering udgør 40 % og statens pulje 60 %. Tilsammen opnås der en kommunal medfinansiering på 4,5 mio. kr. til projektet, som jf. lovgivningen skal administreres af kommunen.

4-Kløver-Klyngen har derudover tilsagn om tilskud fra private fonde på i alt 4,85 mio. kr. Tilsagnet om midler fra private fonde overdrages til Bornholms Regionskommune, som efter betaling af fondsmoms udgør 4,351 mio. kr. Det samlede projekt udgør dermed 8,851 mio. kr.

Der søges om anlægsbevillinger til gennemførelse af projektet i næstkommende dagsordenspunkt, hvorfor der henvises til dette for yderligere økonomiske konsekvenser.

Bilag

Vi mødes i det grønne - Byfornyelsesprogram

Punkt 9: Godkendelse af 1. udkast af Bornholms klimaplan forud for offentlig høring

23/3901

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget beslutter

Resumé

Kommunalbestyrelsen besluttede den 24. juni 2021, at Bornholm skal have en klimaplan. Klimaplanen identificerer handlinger, der viser, hvordan kommunen som geografisk område vil reducere CO₂-udledning for at opnå klimaneutralitet, sikre klimarobusthed samt belyse, hvordan dette arbejde kan bringe merværdier til Bornholm. De handlinger der peges på, skal implementeres af forskellige aktører på Bornholm fra landbrug til erhvervslivet til borger og Regionskommune.

Planen udarbejdes som en del af det tværkommunale samarbejde ”DK2020 – klimaplaner for alle”. Ved at tilslutte sig DK2020 har Regionskommunen forpligtet sig til i samarbejde med bornholmske aktører at udarbejde en handlingsorienteret klimaplan i overensstemmelse med Parisaftalen. Det er den grønne tænketank CONCITO og bynetværket C40 som skal vurdere, om Bornholms klimaplan lever op til kriterierne. En netop afsluttet forhåndsvurdering viser, at arbejdet med Bornholms Klimaplan er i god gænge, om end der er behov for enkelte justeringer før den sendes til endelig faglig godkendelse.

Administrationen fremlægger her udkast til Bornholms Klimaplan, der efter godkendelse i Natur-, Miljø- og Planudvalget vil kunne sendes i offentlig høring.

Indstilling

Direktøren indstiller, at

- a) Udkast til Bornholms klimaplan og tilhørende bilag godkendes og sendes i høring i to uger.
- b) Med den endelige godkendelse af planen skal der bevilges midler til 2 årsværk til arbejdet med klimaplanen. Årsværk 1 foreslås finansieret af forventet overførsel fra 2022 til 2023 af resterende midler fra Energipolitikken med 283.000 kr. i 2023 samt 680.000 kr. i budget 2024.
- c) Der udarbejdes udvidelsesforslag til budget 2024 til årsværk 1 fra og med 2025 samt årsværk 2 fra og med 2024 jf. tabel 1.
- d) Bornholms energistrategi og strategi for grøn mobilitet samles under klimaplanen, og nedlægges derfor som selvstændige strategier.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

a) Godkendt med følgende ændringer: Udkast til DK2020 plan tilrettes så det afspejles at den forholder sig til tiltag til reduktion af CO₂e udledninger, der finder sted inden for Bornholm som geografisk område. Energiø-Bornholm og Baltic Energy Island, som omtales under punkt 1.1, har ikke relevans i denne sammenhæng, da de ikke i væsentligt omfang vil medvirke til at reducere Bornholms CO₂e udledning. Derudover skal bærende principper for energiomstilling fra Energistrategi 2040, nemlig energieffektivitet og samfundsøkonomisk hensigtsmæssighed, indarbejdes i DK2020 plan.

René Danielsson benytter sig af standsningsretten og løfter sagen til Kommunalbestyrelsens beslutning.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Liste O stillede følgende ændringsforslag:

”a) Udkast til Bornholms klimaplan og tilhørende bilag godkendes og sendes i høring i to uger.

b) Der udarbejdes udvidelsesforslag til budget 2024 til årsværk 1 fra og med 2025 samt årsværk 2 fra og med 2024 jf. tabel 1.

c) Bornholms energistrategi og strategi for grøn mobilitet samles under klimaplanen, og nedlægges derfor som selvstændige strategier.”

Liste Ø stillede følgende ændringsforslag til den oprindelige indstilling til pkt. 9 punkt b:

”Med den endelige godkendelse af planen bevilges midlerne til de 2 årsværk til arbejdet med klimaplanen, og de to årsværk finansieres ved et kassetræk.”

Liste A stillede følgende ændringsforslag:

”Ændringsforslag indstilling til punkt b:

Vi godkender at tage 283.000 kr. fra kassebeholdningen i 2023.

Resterende finansiering for 2024 må afhænge af budgetforhandlingerne.”

Afstemningsrækkefølge af ændringsforslag: liste Ø, dernæst liste A og endelig liste O.

Liste Øs ændringsforslag blev sendt til afstemning:

For stemte 10: Jonna Nielsen, liste V og liste Ø.

Imod stemte 13: Liste A, liste C, liste K, liste O og liste W.

Hverken for eller imod stemte ingen.

Liste Øs ændringsforslag er faldet.

Liste As ændringsforslag blev sendt til afstemning.

For stemte 17: Liste A, liste C, Jonna Nielsen, liste K, liste V og liste Ø.

Imod stemte 6: Liste O og liste W.

Hverken for eller imod stemte ingen.

Liste As ændringsforslag blev godkendt.

Direktørens indstilling a), c) og d) blev sendt til afstemning.

For stemte 23: Liste A, liste C, Jonna Nielsen, liste K, liste O, liste V, liste W og liste Ø.

Imod stemte ingen.

Hverken for eller imod stemte ingen.

Indstillingens a), c) og d) er godkendt.

Liste O og liste W kan ikke medvirke til indstilling b), da de mener, at KB skal prioritere imellem de administrative opgaver således, at der ikke kommer et stort likviditetstab.

Sagsfremstilling

Administrationen har i samarbejdet med en lang række aktører på Bornholm udarbejdet et udkast til Bornholms klimaplan. Klimaplanen beskriver, hvordan Bornholm som geografisk område vil arbejde for klimaneutralitet senest i 2050, klimarobusthed nu og i fremtiden, samt arbejde for at klimaindsatserne også giver merværdi på parametre som turisme, innovation, beskæftigelse, mv. Der er indlagt et delmål i 2030 på 70% reduktion i forhold til 1990, hvilket svarer til reduktionsmålet i 2030 på landsplan. I forhold til arbejdet med klimarobusthed, bygger det på den klimatilpasningsplan, der behandlede i kommunalbestyrelsen den 26. januar 2023.

Tværkommunalt samarbejde

Klimaplanen er udarbejdet i regi af det tværkommunale samarbejde "DK2020". Det er tiltænkt som et handlingsorienteret værktøj mere end en politik eller strategi. Det er KL, der i samarbejde med Realdania, CONCITO og bynetværket "C40", har igangsat DK2020. DK2020 bygger på standarder fra C40-byerne, som sikrer overensstemmelse med målene i Parisaftalen. Parisaftalen er en international aftale indgået i 2015 inden for FN's klimakonvention, som drejer sig om begrænsning af udledning af drivhusgasser gennem grøn omstilling og klimatilpasning.

Beslutningen om at ansøge om at komme med i DK2020 blev truffet af kommunalbestyrelsen den 24. juni 2021, og ansøgningen godkendtes af CONCITO i efteråret 2021. Netop fordi planen er lavet som en del af det bredt anerkendte samarbejde "DK2020", er det forventningen, at planen efter godkendelse kan bruges som *løftestang* i forbindelse med kommende ansøgninger om finansiering hos bl.a. Realdania.

Baggrunden for initiativet er, at kommunerne har en vigtig rolle i forhold til at udmønte den grønne omstilling lokalt i partnerskab med virksomheder og borgere.

Læsevejledning

Klimaplanen skal leve op til en række formelle krav for at kunne blive godkendt af CONCITO og C40. Denne detaljerede planlægning foretages i det såkaldte "Climate Action Planning Framework" (CAPF) og dokumenteres i en række bilag. CAPF-dokumentet beskriver alt fra inddragelsesproces til kommunal organisering, den bornholmske kontekst, klimamål, opfølgning mv. Formålet er at sikre en sammenhængende kontekstspecifik klimaplan. Selve klimaplanen beskriver, hvad status for CO₂-udledninger og klimatilpasning på Bornholm er i dag, hvilke klimamål der skal indfries, og hvordan de skal indfries. Klimaplanen er skrevet i et mindre teknisk sprog end CAPF-dokumentet. Der vil endvidere blive udarbejdet en "pixi-version" af klimaplanen for at nå bredere ud.

Planens røde tråd

Med klimaplanen er det ambitionen at bygge videre på Bornholms mange års erfaringer som testø for nye løsninger. Udvikling, test og implementering af nye løsninger i og på tværs af sektorer står derfor centralt i planen.

CO₂-kortlægning af Bornholms udledninger

Der er lavet en kortlægning af Bornholms samlede CO₂-udledninger på tværs af sektorerne. Udledningerne er primært fra landbrug-, transport- og energisektoren. Udledningerne dækker både offentligt og privat forbrug på Bornholm. Udledninger der sker uden for Bornholm, som følge af bornholmernes forbrug (fx tøj, biler og møbler), fremgår ikke af opgørelsen. Klimaplanen inkluderer imidlertid indsatsen også målrettet netop forbruget i erkendelse af, at en stor del af klimaaftrykket finder sted uden for Bornholm.

Opgørelsen er baseret på tal fra 2019. At der anvendes tal fra 2019 skyldes, at det var de senest tilgængelige tal i Statens CO₂-og Energiregnskab, da arbejdet påbegyndtes. Hvor det ikke har været muligt at finde data specifikt for Bornholm, er Bornholm blevet tilskrevet en andel af de nationale udledninger. Samme metode anvendes i øvrige kommuner. Datakilder og forudsætninger indgår i bilagsmaterialet. Opgørelsen omfatter en række drivhusgasser, som er omregnet til såkaldte "CO₂-ækvivalenter" for at kunne beregne, hvor meget udledningen af en anden drivhusgas ville svare til i CO₂.

Baseret på kortlægningen af CO₂-udledninger er der i dialog med interessenter blevet identificeret en række indsatser, som, hvis de implementeres, skal sikre indfrielsen af delmålet i 2030 (se uddybning af mål nedenfor). Disse indsatser udgår i høj grad planens "handlingsspor".

Indsatser i klimaplanen på energi- og transportområdet

Størstedelen af indsatser på energi- og transportområderne tager afsæt i Bornholms Energistrategi og Strategi for Grøn Mobilitet. Disse er begge strategier fra 2021, som er udarbejdet i dialog med relevante aktører og dermed lever op til DK2020's krav om inddragelse. Ambitioner og indsatser i de to strategier er videreført i klimaplanen. For at sikre en samlet tilgang på tværs af indsatser, og for at undgå at monitorere og rapportere på flere sammenlignelige planer/strategier, foreslås Energistrategien og Strategien for Grøn Mobilitet samlet under klimaplanen og vil ikke længere fremgå som selvstændige strategier.

Inddragelse af interessenter i udarbejdelse af planen

Det er et krav i DK2020 samarbejdet, at interessenter inddrages og spørges til råd i udviklingen af klimaplanen for at sikre bred accept og ejerskab til planen. Der er i arbejdet med planen inddraget så mange idéer og vinkler som muligt fra inddragelsesprocessen, som bl.a. har omfattet en workshop og et større arrangement med Ungerådet samt workshops målrettet borgere, foreninger og erhvervsliv.

Planen er desuden udviklet i dialog med nøgleaktører fra erhvervslivet og civilsamfundet gennem nedsættelsen af et klimapanel og en ekspertgruppe. Særligt klimaplanen (med direktøren fra Bornholms Energi & Forsyning, direktøren fra Bornholms Landbrug og Fødevarer, formanden for Business Center Bornholm, direktøren for Campus og chefer fra Regionskommunen) er blevet løbende konsulteret og har bidraget til at sætte ambition og retning for planen. Vægtningen af klimapanelet skyldes blandt andet erhvervslivets store andel af udledninger, der gør dem til en central aktør i at opnå klimaneutralitet. Erhvervslivet er også centralt og en afgørende aktør i at teste, udvikle og implementere nye løsninger. Ekspertgruppen består af Danmarks Naturfredningsforening, Bornholmske borgerforeningers sammenslutning, Destination Bornholm, Ungerådet og Ældrerådet. Denne gruppe blev nedsat på grund af deres viden på en række områder, der er vigtige for helhedsorienteringen og forankringen af planen. Ekspertgruppen har været samlet til ét fællesmøde.

Endelig har der været en politisk proces, hvor kommunalbestyrelsen blev inviteret til workshop om klimaplanens ambitionsniveau og indsatser. Derudover har der været aflagt status til Natur-, Miljø- og Planudvalget i forbindelse med temadrøftelse om klima i efteråret 2022. Dette omfattede såvel reduktionssiden som klimatilpasning.

Implementering af tiltag: Klimapartnerskaber og Klimaforum

Mange af de nye løsninger skal findes i samarbejde med erhvervslivet. Derfor lægges der op til fire klimapartnerskaber, som vil blive forsøgt forankret i sektorerne med en formand for hvert af de fire partnerskaber: energi, landbrug, turisme og detail samt industri, byggeri og transport. Derudover lanceres et klimapartnerskab, hvor en del af regionskommunens indsatser forankres. Det fremgår af CAPF-dokumentets bilag 15, hvilke indsatser, der lanceres, og hvor kommunen har en rolle/ansvar for implementering.

Der er ikke et klimapartnerskab målrettet borgere og foreninger. De spiller imidlertid en vigtig rolle i at løfte en række af indsatserne, som er forankret i øvrige partnerskaber. Det gælder fx indsatser relateret til grøn mobilitet, udskiftning til bæredygtige energikilder, affald og genbrug.

For at understøtte samarbejdet på tværs af sektorerne, og sikre monitoreringen af implementeringen af klimaplanen, lanceres der et Klimaforum. I Klimaforum deltager formændene for klimapartnerskaberne, en direktør fra Bornholms Regionskommune, to kommunale centerchefer samt to repræsentanter fra civilsamfundet. Borgmesteren deltager i Klimaforum, så drøftelserne kan bæres ind i det politiske system og eventuelle handlinger igangsættes.

I regi af klimaforum drøftes løbende status for klimapartnerskabernes arbejde samt synergier og samarbejdsflader mellem de forskellige sektorer, f.eks. omkring teknologiudvikling og forskning samt erhvervsmulighederne i den grønne omstilling. Endvidere drøftes yderligere veje til at opnå drivhusgasreduktioner og klimarobusthed på tværs af sektorer. Der kan iværksættes egentlige projekter. Endelig kan Klimaforum bruges til at styrke og strukturere dialogen mellem erhvervslivet og regionskommunen om muligheder og barrierer i erhvervslivets grønne omstilling. Da Regionskommunen deltager i Klimaforum, vil der ikke blive oprettet en kommunal styregruppe. Klimaforum aflægger en årlig rapport til Kommunalbestyrelsen.

Den videre proces frem til endelig godkendelse

Udkast til klimaplan og tilhørende bilag har netop været til forhåndsgodkendelse hos CONCITO. Den overordnede tilbagemelding var, at arbejdet er i god gænge. Der er behov for at skærpe enkelte elementer, inden den sendes til godkendelse. Det omfatter bl.a. tidsplan og effektmålinger i indsatserne samt organiseringen af klimapartnerskaber og Klimaforum. De kommentarer og eventuelle kommentarer fra Natur- Miljø- og Planudvalget indarbejdes, inden udkast til klimaplan og dertilhørende dokumenter sendes i offentlig høring i to uger. Den korte høringsperiode på to uger skal ses i lyset af den omfattende konsultation i udarbejdelse af planen. Det er ikke et krav i DK2020, at der laves en offentlig høring.

Når høringsperioden er afsluttet, færdiggøres planen og fremsættes til politisk godkendelse i april i henholdsvis Natur-, Miljø- og Planudvalget, Økonomi- og Klimaudvalget samt Kommunalbestyrelsen. Sideløbende fremsendes planen til endelig godkendelse hos CONCITO. Fristen for endelig godkendelse i regi af DK2020 er medio juni, hvor der vil være en samlet offentliggørelse af partnerskabet og de nye klimaplaner i landets kommuner.

Økonomiske konsekvenser

Administrationen vurderer, at der er brug for to årsværk (680.000 kr./årsværk) til at arbejde med klimaplanen fra medio 2023 og frem.

Årsværk nr. 1 skal bruges til at understøtte klimapartnerskaberne, Klimaforum og generel projektledelse, herunder samlet monitorering på indsatserne og klimaplanen. Årsværket kan også indgå i udvalgte indsatser under klimaplanen som kommunens repræsentant særligt i forhold energi og grøn mobilitet.

Årsværk nr. 2 dedikeres til klimatilpasning. Der er i dag ikke nogen dedikerede ressourcer til klimatilpasningsopgaven. Det er nødvendigt med dedikerede ressourcer, hvis administrationen skal igangsætte indsatser. Det skyldes, at klimatilpasningsprojekter falder ind under et stort kompleks af forskellige lovgivninger og kræver facilitering af samarbejde mellem forsyning, borgere, virksomheder og kommunens mange afdelinger. Implementeringen af indsatserne vil kræve yderligere finansiering, fx rådgiverydelser, medfinansiering af projekter mm.

Hvis der afsættes færre ressourcer, er det administrations vurdering, at kommunen ikke vil kunne løfte klimaplanens ambitioner, herunder bidrage til at andre aktører arbejder målrettet med klima.

Det bemærkes, at der i klimaplanen er en række tiltag, hvor kommunen har en større eller mindre rolle. Implementering af indsatserne er som udgangspunkt ikke omfattet af ovenstående og vil kræve yderligere finansiering.

Udmøntning af midler fra Energistrategiens politikker

Natur- Miljø- og Planudvalget blev den 28. september 2022 informeret om restmidler pålydende 898.000 kr. til implementering af strategien for grøn mobilitet under Energipolitikken. Dette er siden steget til 963.000 kr. grundet tilbageførte midler fra afsluttede handleplaner. Midlerne står hensat på kontoen for grøn mobilitet. Midlerne blev allokeret

i forbindelse med budget 2022 til anvendelse i 2022-2023 som følge af en EU-pris (3,724 mio. kroner) Regionskommunen blev tildelt for arbejde med grøn omstilling.

Det blev på mødet i september besluttet af afvente et igangværende arbejde med energistrategien, som sammen med grøn strategi udgør Energipolitikens strategier, førend der blev truffet beslutning om udmøntningen af midlerne. Det blev desuden fremhævet, at der i klimaplanen ville indgå indsatser relateret til energipolitikens strategier, som ville kræve finansiering. Med fortsættelsen af energistrategien og grøn mobilitet som en del af klimaplanen, vil det være hensigtsmæssigt at allokere midlerne til at dække årsværk nr. 1 i perioden august 2023- december 2024 (17 mdr. svarende til 963.000 kr.). Derefter vil finansieringen indgå som en del af budgetforhandlingerne for 2024. For årsværk nr. 2 foreslås det, at udgiften indgår som en del af budgetforhandlingerne for 2024.

Tabel 1: Udgifter til årsværk til at arbejde med klimaplanen

Hele kr.	2023	2024	2025	2026	2027
Årsværk 1 - finansieret af restmidler fra kontoen grøn mobilitet	283.000	680.000	0	0	0
Årsværk 1 - finansiering skal afsættes ifm. budgetforhandlinger for budget 2024	0	0	680.000	680.000	680.000
Årsværk 2 - finansiering skal afsættes ifm. budgetforhandlinger for budget 2024	0	680.000	680.000	680.000	680.000
I alt	283.000	1.360.000	1.360.000	1.360.000	1.360.000

Bilag

Bilagsoversigt

DK2020 plan_160223

CAPF 160223 (bilag NMPU 1-3-2023)

Bilag 1: Klimahandleplan

Bilag 5 Mødelog_inputoutput

Bilag 8 - Relaterede nationale og internationale forpligtelser

Bilag 9 Viegand Maagøe Energi og CO2-opgørelse for Bornholm

Bilag 10 Viegand Maagøe BAU og tiltagsscenarier

Bilag 11 Handleplan for øget hverdagscyklisme

Bilag 12 Handleplan for borgerinddragelse i en bred mobilitetskontekst

Bilag 13 Handleplan for udskiftning af oliefyr og energirenovering

Bilag 14 Kommunikationsstrategi og -plan for klimahandleplanen

Bilag 15 Indsatskatalog og mulige finansieringskilder til implementering af klimahandleplanen

Bilag 15B Overblik over indsatser og finansiering

Bilag 16 Bornholms Klimatilpasningsplan 2022

Bilag 16B klimatilpasningsplan2022_Forudsætninger

Bilag 17 Indsatser for klimatilpasning oversigt

Bilag 19 Forslag til Spildevandsplan 2023 (bilag til NMPU møde 1-3-2023)

Bilag 20 plan for det kommunale beredskab - 2020

Punkt 10: Biodiversitetspuljen 2023

22/3291

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget beslutter

Resumé

Udvalget orienteres om indsatser fra biodiversitetspuljen i 2022 og skal beslutte hvorledes puljen skal disponeres i 2023.

I 2022 er der foretaget oprensning af 25 vandhuller, åbninger af 2 rørlagte vandløb og hegning af 2 naturarealer.

For disponering af puljen (654.000 kr.) 2023 indstilles følgende fordeling:

Beløb i hele kroner	Budget i kr.
Oprensning og etablering af vandhuller	200.000
Genopretning af vandløb, enge og særlige naturområder	200.000
Omlægning af drift på kommunens grønne arealer i byerne til mere vild natur	100.000
Pulje til ansøgninger fra foreninger ol.	100.000
Administration af puljen	54.000
I alt	654.000

Indstilling

Direktøren indstiller

- a) Sagen til orientering.
- b) Disponering af puljen i 2022 godkendes.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Godkendt. René Danielsson benytter sig af standsningsretten og løfter sagen til Kommunalbestyrelsens beslutning.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Direktørens indstilling blev sendt til afstemning.

For stemte 19: Liste A, liste C, Jonna Nielsen, liste K, liste V, liste W og liste Ø

Imod stemte 4: Liste O

Hverken for eller imod stemte ingen.

Direktørens indstilling er godkendt.

Sagsfremstilling

Orientering vedr. biodiversitetspuljen 2022

Kommunalbestyrelsen afsatte i budgettet for 2018 og fremadrettet 600.000 kr. årligt til fremme af biodiversiteten på Bornholm. Dette gjorde sig også gældende for budgettet 2022, som lå på 610.000 kr. grundet prisfremskrivningen. Derudover blev der overført 136.000 kr. fra budgettet 2021 til 2022. Puljens samlede budget for 2022 var derfor på 746.000 kr.

Der blev i alt udvalgt 42 projekter, fordelt på 29 oprensninger af vandhuller, 8 etablering af vandhuller, 2 åbninger af rørlagte vandløb og 2 hegninger af naturarealer. På de hegnede arealer står ejerne selv for afgræsning.

Ikke alle udvalgte projekter nåede at blive udført i 2022. Dette drejer sig om etablering af 8 vandhuller og 4 oprensninger af damme. Disse projekter forventes gennemført for puljens midler i 2023. Derudover er det ene hegningsprojekt, samt det ene vandløbsprojekt en igangværende proces.

Natur og Miljø har endnu ikke modtaget de sidste regninger for det udførte arbejde i 2022, men det forventes, at alle midlerne i puljen 2022 er brugt.

Biodiversitetspuljen 2023

Budgettet for puljen 2023 er på 654.000 kr. grundet prisfremskrivningen.

Foruden de overførte projekter fra 2022, er der på nuværende tidspunkt modtaget 34 ansøgninger, omhandlende 22 oprensninger af damme og vandhuller, 10 etableringer af nye damme, 3 opsætning af hegn og 1 beplantning af læhegn. Der blev i 2021 udvalgt 3 vandløbsprojekter, men grundet sagsbehandlingstid kan projekterne ikke udføres samme år de er udvalgt. Projekterne bliver derfor behandlet i puljen 2023, hvor det forventes at myndighedsbehandlingen bliver færdiggjort så projekterne kan udføres.

Indkomne ansøgninger modtaget før den 1. april, vil kunne blive behandlet i puljen 2023, mens ansøgninger modtaget efter den 1. april, først vil blive behandlet i puljen 2024. Dette skyldes, at det er nødvendigt at afsætte den resterende del af året til at prioritere, sagsbehandle og udføre projekterne.

Prioritering af biodiversitetspuljen

For puljen 2023 anbefales det, at der forsat vil være fokus på etablering og oprensning af damme og vandhuller. Sidste år var der et øget fokus på projekter som åbning af rørlagte vandløb, genetablering af enge, samt rydning og hegning af græsningsløkker. Det anbefales der forsat er fokus på disse typer projekter, da arter tilknyttet disse naturtyper er særligt truede. Derudover er der et ønske om skabe bedre forhold for naturen i byerne, og det anbefales derfor at afsætte midler til omlægning af drift på kommunens arealer i byerne.

Den foreslåede disponering i 2023 ser derfor således ud:

Beløb i hele kroner	Budget i kr.
Oprrensning og etablering af vandhuller	200.000
Genopretning af vandløb, enge og særlige naturområder	200.000
Omlægning af drift på kommunens grønne arealer i byerne til mere vild natur	100.000
Pulje til ansøgninger fra foreninger ol.	100.000

Administration af puljen	54.000
I alt	654.000

Det anbefales, at udvælgelsen af projekter på baggrund af de indkomne ansøgninger sker administrativt, og at Natur-, Miljø- og Planudvalget orienteres om status til udvalgets møde i juni 2023. Ansøgninger om økonomisk støtte til andre typer af projekter, fx fra foreninger, på mere end 15.000 kr. forelægges Natur-, Miljø- og Planudvalget til politisk behandling.

Økonomiske konsekvenser

Ingen økonomiske konsekvenser. Indsatserne prioriteres inden for den disponible ramme.

Punkt 11: Ændret drift af Hasle- og Sandvig sauna

20/6879

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø-, og Planudvalget indstiller

Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget indstiller

Økonomi-, og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

På hver af de to kommunale havne, Hasle Havn og Sandvig Havn, er der opført en saunabygning. Saunaerne er opført med støtte fra henholdsvis eksterne fonde, Hasle badeklub og Sandvig Sauna og Vinterbadeforening, med en aftale om, at Bornholms Regionskommune (BRK) efterfølgende overtog ejerskabet og driften af begge saunabygninger.

Begge saunaer er i drift, og der er indgået brugsaftaler med badeklubber i begge havne. Der er etableret adgang for øvrige saunagæster ved indløsning af dagsbillet til personlig benyttelse af sauna. (Sagsnr. 20/11652)

For begge saunaer gælder, at der i henhold til retningslinjer for de enkelte havne, er 4 måneders gratis adgang for alle saunagæster i perioden fra 1. juni frem til 1. oktober. Således gælder regler og priser vedr. dagsbillet alene i perioden 1. oktober- 31. maj.

Der er dog udfordringer med brugen af saunaerne, specielt i Hasle, som giver anledning til, at revidere samarbejdsaftalerne og adgangen for offentligheden, hvilket udvalget hermed orienteres om.

Begge saunaforeninger er blevet forelagt principindholdet i BRK's forslag til reviderede samarbejdsaftaler. Sandvigs bestyrelse ønsker ikke at ændre den nuværende aftale, hvor Hasles bestyrelse selv har foreslået ordningen.

Indstilling

Direktøren indstiller, at der indgås forhandlinger med Hasle Badeforening hvor intentionen er at,

- a) BRK overdrager brugsretten af, og opsynet med saunaen på Hasle havn til badeforeningen pr. 1. januar 2023
- b) badeforeningen opkræves 500 kr. inkl. moms pr. medlem, der skønnes at dække de løbende driftsomkostninger,
- c) der udarbejdes en årlig revideret aftale, jfr. udviklingen i energipriser,
- d) badeforeningen i Hasle holder saunaen åben medlemmerne i perioden 1. okt. – 31. maj, med gratis adgang for offentligheden hver søndag,

Derudover indstilles for både Hasle og Sandvig sauna,

- e) at både saunaen i Hasle og Sandvig lukkes helt i sommerperioden 1. juni – 30. sept. og de pågældende retningslinjer for havnene ændres tilsvarende.

- f) at Sandvig saunaforening fortsætter med nuværende aftale og vilkår, bortset fra at saunaen lukkes i sommerperioden 1. juni – 30. sept.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 30-11-2022

Udvalget afventer sin stillingtagen og beder om, at der inden Økonomi- og Klimaudvalgets møde den 7. december 2022 fremskaffes et regnskab for driften af Hasle Sauna, som belyser indtægter forbundet med salg af gæstebilletter.

Beslutning Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget den 01-12-2022

Ad a) Anbefales, for en foreløbig 1-årig periode

Ad b) Anbefales

Ad c) Anbefales

Ad d) Anbefales, idet også lørdag ønskes åben mellem kl. 12-18 mod nuværende billetbetaling

Ad e) Anbefales

Ad f) Anbefales

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 07-12-2022

Udvalget anbefaler, at kommunalbestyrelsen sender sagen til fornyet behandling i NMPU og FKLU.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 15-12-2022

Økonomi- og Klimaudvalgets indstilling godkendes og sagen sendes retur til Natur-, Miljø og Planudvalget og Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget.

Beslutning Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget den 02-03-2023

Ad a) Anbefales ikke.

Ad b) Anbefales.

Ad c) Anbefales.

Ad d) Anbefales.

Ad e) Anbefales.

Ad f) Anbefales, idet det også skal være gældende for Hasle – med evaluering om 1 år.

Torben Kofod Ager afventer sin stillingtagen.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Indstilling anbefales. René Danielsson afventer sin stillingtagen.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 08-03-2023

Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalgets indstilling anbefales.

Linda Kofoed Persson afventer sin stillingtagen.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Taget af dagsordenen.

Sagsfremstilling

Driften af saunaerne er sammen med øvrige bygninger på havneområdet overgået til ejendomsservice pr. 1. januar 2019. Begge saunaer er i fuld drift, og der er indgået brugsaftaler med begge foreninger, omkring foreningernes benyttelse af saunaer. Der er derudover etableret adgang for øvrige saunagæster ved indløsning af dagsbillet til personlig benyttelse af sauna.

For begge saunaer gælder, at der i henhold til retningslinjer for de enkelte havne, er 4 måneders gratis adgang for alle saunagæster i perioden fra 1. juni frem til 1. oktober. [Retningslinjer for Hasle Havn 2020-23.pdf \(brk.dk\)](#) [Retningslinjer for Sandvig Havn 2020-23.pdf \(brk.dk\)](#).

Gennem tiden, er der opstået stigende udfordringer med den nuværende drift og især Hasle sauna er præget af utryghed blandt brugere og dårlig stemning omkring adfærd og benyttelse, der medfører splid og uvenskab mellem medlemmerne og dagsgæsterne. Dette gælder ikke Sandvig Badeforening.

Hasle badeklubs regler overholdes ikke af alle gæster og gæstebilletterne ses som det største problem i følge Hasles bestyrelse. Ejendomsservice har løbende afholdt møder med de to bestyrelser, for at optimere driften og adfærden under brugen af saunaerne. Ejendomsservice er i en løbende dialog med Sandvig Badeforening.

Bestyrelsen i Hasle lægger op til, at der laves en ny samarbejdsaftale med øget medlemsbetaling og begrænset adgang for gæster, men stadig sikrer offentligheden adgang til saunaen, om søndagen.

Dagsbilletgæsterne henvender sig ofte til BRK i forhold til, at de kommer på tværs af badeforeningernes forventninger til brugen, hvorfor BRK står som mediator i en konflikt, der er skabt af et billetsystem.

Ejendomsservice anbefaler derfor, at der med udgangspunkt i en foreløbig 1-årig aftale, der kan forhandles hvert år, gives Hasle badeforening fuld råderet over saunaen mandag til lørdag aften. Søndag vil der være fri adgang, under henvisning til et sæt BRK retningslinjer.

Sandvig saunaforening fortsætter med nuværende aftale og vilkår, bortset fra at bestyrelsen anbefaler at saunaen lukkes i sommerperioden 1. juni – 30. sept.

Ejendomsservice anbefaler at de 4 måneders gratis adgang i sommerperioden, ophører for begge saunaer og retningslinjerne for havnene tilrettes. Hasle badeforening overgår til ny driftsform og overtager driften i hele årets udstrækning, undtagen på de gratis søndage.

Sandvig badeforening fortsætter med nuværende driftsform idet de ikke ønsker at ændre aftalen, jfr. sagsfremstillingen, men ønsker dog at der holdes fuldt lukket i de 4 sommermåneder.

I de 4 måneders gratisperiode, måler Ejendomsservice ikke på antallet af gæster, men ifølge Vej og Parks opgørelse, kan der registreres en ekstra benyttelse som medfører øget rengøring og oprydning. Dette gælder især Sandvig sauna.

Ejendomsservice har oplevet hærværk i begge saunaer, som medfører øget driftsomkostninger som vi vurderer kan nedbringes ved den foreslåede driftsform

Ved en ændret driftsaftale i Hasle, nedsættes den kommunale rengøring, fra to til én gang ugentlig (50 % nedsættelse = 17.930 kr. årligt) og udføres mandag, efter der har været åbent for offentligheden. Øvrig rengøring påhviler badeforeningen.

Besparelsen på rengøring, hvis saunaerne lukkes i sommerperioden, vil som minimum udgøre 15.708 kr. som er for de to faste, ugentlige rengøringer i hver sauna. Dertil kan spares den øgedes rengøring og oprydning, som Vej og Parks opgørelse viser, der er i sommerperioden.

Der er monteret et administrativt tungt elektronisk billetsystem på begge havne, som for Hasle saunas vedkommende kan tages ud af brug, hvis administrationens anbefalinger følges. Billetsystemet på Sandvig sauna skal fortsat være i drift.

Økonomiske konsekvenser

Alle udgifter til drift af saunaerne er afholdt af Ejendomsservice, og indtægter fra den øgede brugeraftale tilgår bygningsbudgettet og dermed den fortsatte drift og vedligehold af de to saunabygninger og tilhørende installationer.

Bygninger på havneområdet er underlagt reglerne for moms til SKAT, og afregner derfor moms af indtægter til staten, mens moms af udgifterne kan fratrækkes. Dvs. at der skal betales moms af billetindtægten, og af brugerbetalingen fra badeforeningens medlemmer.

De anslåede driftsudgifter for saunabygningerne udgøres af udgifter til el, vand, rengøring, forsikring og bygningsvedligehold.

Det forventes, trods usikkerheden om energipriserne, at driftsudgifterne til saunaerne omtrentlig dækkes af badeklubbernes medlemsbetaling. Gør dette sig ikke gældende, vil en del af driften fortsat være kommunalt finansieret igennem Ejendomsservice

Da der ikke er afklaring om BRKs nye fastprisaftale på el, er den estimerede pris pr. kWh sat til 4 kr., hvilket forventes at være et minimum. Hvis Kwh prisen bliver på 4 kr, vil det samlede underskud være 8.345 kr. hvilket fordeler sig med et overskud på 7.125 kr på Sandvig sauna og et underskud fra Hasle sauna på 15.470 kr.

Estimeret regnskab for Sandvig sauna 2023

Udgifter

El (note 1)	65.300,00 kr.
Rengøring Vej og Park (fratrasket de 4 sommermåneder)	18.700,00 kr.
Bygningsforsikring via BRK's fællespolice	125,00 kr.
Udgifter i alt	84.155,00 kr.

BRK's indtægter

Indtægter Bruger aftale (227 bruger á 240 kr. ex. moms)	-54.480,00 kr.
Indtægter Endagsbilletter (gennemsnitsberegning 115 billetter pr måned i 8 mdr á 40 kr)	-36.800,00
Indtægter i alt	-91.280,00 kr.

Resultat 2023 estimeret **-7.125,00 kr.**

Alle priser er ex. Moms

Note 1: Estimeret elpris i ny fastprisaftale min. 4 kr/kWh

Estimeret regnskab for Hasle sauna 2023

Udgifter

El

Saunabygning 2640,14 kwh x 4 kr (BRK's kwh pris) Note 1 10.560,00 kr.

Saunaovn 35.382,43 kwh x 4 kr (BRK's kwh pris) 141.530,00 kr.

Vand- og kloak 104 m3 (forbrug 2022) 8.900,00 kr.

Rengøring Vej og Park (fratrasket de 4 sommer måneder) 11.955,00 kr.

Bygningsforsikring via BRK's fællespolice 2.525,00 kr.

Udgifter i alt 175.470,00 kr.

BRK's indtægter

Indtægter Brugeraftale (400 brugere á 400 kr. ex. moms) note 2 -160.000,00 kr.

Indtægter i alt -160.000,00 kr.

Resultat 2022 estimeret **15.470,00 kr.**

Alle priser er ex. Moms

Note 1: Estimeret elpris i ny fastprisaftale min. 4 kr/kWh

Note 2: Forventet indtægt ved ny brugeraftale med ny pris på kr. 500, inkl moms pr medlem. Forventet antal medlemmer: Hasle 400 stk.

Supplerende sagsfremstilling

Supplerende sagsfremstilling til ØKU 7.12.2022

Det er vigtigt at påpege, at 2021 var et atypisk år, idet Corona periodisk lukkede saunaerne ned.

Der har faktisk ikke været noget typisk fuldt år på saunadriften med både brugeraftale, entrebilletter og fuld drift.

Der blev i 2021 solgt 275 endagsbilletter.

Regnskab 2021 Hasle Sauna

Udgifter

El

Saunabygning	4.005,91 kr.
Saunaovn	55.015,78 kr.
Vand- og kloak	1.558,00 kr.
Renovation	1.575,00 kr.
Rengøring Vej og Park	9.061,00 kr.
Bygningsforsikring via BRK's fællespolice	2.444,00 kr.
Udgifter i alt	73.659,69 kr.

BRK's indtægter

Indtægter Bruger aftale (ingen opkrævning grundet Corona)	0,00 kr.
Indtægter Endagsbilletter (okt. - dec. 2021) Sauna lukket i jan.-maj 2021 grundet Corona	-11.000,00 kr.
Indtægter i alt	-11.000,00 kr.

Resultat 2023 estimeret **62.659,69 kr.**

Alle priser er ex moms

BRKs indtægter på endagsbilletter 2022

(gennemsnitsberegning 80 billetter pr måned i 8 måneder á 40kr.) -25.600,00 kr.

Supplerende sagsfremstilling til NMPU 1.3.2023

Kan BRK stille krav til foreningerne om at der skal være ensrettede regler for medlemskab af forening

- For frivilligt folkeoplysende foreninger, er det som udgangspunkt et krav, at foreningen skal være åben for alle der ønsker at være medlem. (Folkeoplysningslovens §3, stk. 2, nr. 5 samt stk. 3 nr. 6)

Foreninger indskriver typisk i foreningens vedtægter, at alle der går ind for foreningens formål kan optages som medlem. Ordlyden kan variere, men hovedbudskabet er, at alle der har lyst og vil tage aktiv del i i foreningens formål, kan optages i en folkeoplysende forening.

En folkeoplysende forening kan dog, undtagelsesvis, godkendes med en "afgrænset deltagerkreds". Vi har pt. på Bornholm, ikke nogen folkeoplysende foreninger med afgrænset deltagerkreds. (Folkeoplysningslovens §14 stk. 3)

Samlet set betyder det at, en frivillig folkeoplysende forening skal være åben for alle der ønsker at være medlem. Ønsker en forening at ekskludere et medlem, skal dette ske på en demokratisk ordentlig måde. Mange foreninger har i deres vedtægter beskrevet hvordan et medlem kan ekskluderes. For eksempel at et medlem kan ekskluderes på en generalforsamling med flertal for eksklusionen. Den ekskluderede kan derefter få prøvet beslutningen på næstkommende generalforsamling.

Kan man skabe en drift der er økonomisk neutral for kommunen? Og måske stille større krav til foreningernes betaling?

I den tidligere sag var regnskabet lavet ud fra et estimeret forbrug, fordi regnskabet endnu ikke var afsluttet. Ejendomsservice har nu de faktiske tal for 2022 og på denne baggrund, forventes regnskabet for 2023 at se således ud med en lukning af saunaen i de fire sommer måneder:

Estimeret regnskab 2023	
Hasle Sauna	
med den endelige elopgørelse for 2022	
Udgifter	
El	
Saunabygning 3101,67 kwh x 4 kr (BRK's kwh pris)/12*8 mdr	8.271,00 kr.
Saunaovn 41.020,13 kwh x 4 kr (BRK's kwh pris) /12*8 mdr	109.387,00 kr.
Vand- og kloak 104 m3 (forbrug 2022)	8.900,00 kr.
Rengøring Vej og Park	11.955,00 kr.
Bygningsforsikring via BRK's fællespolice	2.525,00 kr.
Udgifter i alt	141.038,00 kr.
BRK's indtægter	
Indtægter Bruger aftale (400 brugere á 400 kr) OBS: Forventet indtægt ved ny brugeraftale med ny pris på kr. 500, inkl moms pr medlem	-160.000,00 kr.
Indtægter i alt	-160.000,00 kr.
Resultat 2023 estimeret	-18.962,00 kr.
Alle priser er ex moms	

En måneds driftsudgifter beløber sig i gennemsnit til 11.543 kr. kr.

Hvad har BRK forpligtet sig til når saunaerne er bygget på fondsmidler – hvad kan man stille krav om.

- o Hasle Sauna:

Oprindeligt opført i forbindelse med Hasle Havnebad, der blev afsluttet i 2013.

Saunaen er udvidet og repareret i 2019 med tilskud fra Sparekassen Bornholms Fond og LOA. Ejendomsservice var projektleder på udvidelsen. Sager om tilsagnene på tilskuddene er ikke tilgængelige, men bl.a. LOA har som standardvilkår i deres projekter, at projekterne skal bestå i 10 år. Det gør, at projektet bør opretholdes til 2029. Alternativt skal LOA høres, hvordan de forholder sig til et evt. salg.

- o Sandvig Sauna:

Opført i 2018.

Der er mange tilskudsgivere, bl.a. LOA, LAG, Nordea-fonden, Sparekassen Bornholms Fond, Brdr. Larsens Legat og Friluftsrådet. BRK har ikke afrapporteret eller færdigmeldt til fonde. Det har foreningen Sandvig selv gjort. Projektet er initieret af foreningen Sandvig og indledningsvis understøttet af Havnegruppen i Center for Natur, Miljø og Fritid, men overgået til Ejendomsservice i projektperioden.

LOA har som standardvilkår i deres projekter, at projekterne består i 10 år.

Friluftsrådet har lagt særligt vægt på at faciliteterne er offentligt tilgængelige og at der oprettes en vinterbade forening, som vil stå for opsyn og drift. LAG har et opretholdelseskrav på 5 år.

Udfra ovenstående, bør projektet i Sandvig opretholdes til 2028. Alternativt skal foreningen og fondene høres om, hvordan de forholder sig til et salg.

Der skal laves overblik over saunaer med kommunalt engagement. Desuden private hvis vi ved det.

Der er følgende saunaer på Bornholm, hvoraf dem i Hasle og Sandvig er kommunale.

Nogle af de private saunaer oplyser på deres hjemmesider, hvad de opkræver i medlemskab.

Saunaer på Bornholm

By	Ejer	Medlemspris	
Hasle	BRK	500 kr. p.p.	
Sandvig	BRK	400 kr. p.p.	
Tejn	Privat		
Gudhjem	Privat	200 kr. p.p.	
Årsdale	Privat		
Svaneke	Privat	800 kr. p.p.	
Snogebæk	Privat	550 kr. p.p. hustand	900 kr. to voksne samme 1350 kr. for sommerhus-gæster

Skal BRK give driftstilskud til saunaerne og skal det ensrettes? De ønsker nok på en eller anden måde mere administrativ støtte ift. at kunne træffe dette valg

- Kommunen har pligt til, at stille ledige kommunale lokaler til rådighed for folkeoplysende foreninger til foreningens folkeoplysende aktivitet.

(Folkeoplysningsloven §2, stk. 3)

- Såfremt kommunen ikke kan stille lokaler til rådighed, yder kommunen tilskud til driftsudgifter til egne eller lejede lokaler, til folkeoplysende foreninger med medlemmer under 25 år. Tilskuddets størrelse afhænger dels af udgifterne samt det antal aktivitetstimer foreningen har. En aktivitetstime er en klokke time hvor der i et lokale foregår, folkeoplysende aktivitet for mindst 5 af foreningens medlemmer. (Definitionen fremgår af tilskudsreglerne for folkeoplysning i BRK.)(Folkeoplysningsloven §2, stk. 4)
- Kommunale saunaer skal således stilles vederlagsfrit til rådighed for folkeoplysende foreninger, til den folkeoplysende aktivitet. Dertil kan en forening der ejer en sauna, såfremt den er folkeoplysende, søge om lokaletilskud til driftsudgifterne. Tilskuddet vil være baseret på foreningens folkeoplysende aktivitetstimer samt deres medlemsantal og aldersfordeling.

- Der ønskes et lille rids over hvad problemerne består i?

Der henvises til beskrivelsen i tidligere sag.

- Der ønskes overslag over om man kan hæve dagsprisen og sikre flere midler til BRK eller forening.
  - Se ovenstående beregning.

Punkt 12: Rønne Svømmehal ansøger om tilskud til udfærdigelse af tilstandsrapport

23/410

Politisk sagsgang

Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalg indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Rønne Svømmehal står med akutte anlægsmæssige og økonomiske udfordringer grundet fejlbehæftet renoveringsarbejde udført på deres promenadedæk i 2017 og afledte udgifter her fra.

I den forbindelse, ansøger svømmehallen om økonomisk bistand til udfærdigelse af tilstandsrapport.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller,

- at der ydes et driftstilskud til Rønne Svømmehal på op til 312.500 kr. til udfærdigelse af tilstandsrapporten

Kommunens nettoudgift på op til 278.125 kr. vil blive finansieret af den forventede overførsel fra 2022 til 2023 på bevilling 21 Kultur og fritid.

Beslutning Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget den 02-03-2023

Anbefales.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 08-03-2023

Indstillingen anbefales.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Godkendt.

Sagsfremstilling

Kommunen har haft en dialog med Rønne Svømmehal, som i den forbindelse har udtrykt ønske om økonomisk hjælp fra kommunen jf. nedenstående 2 punkter:

1: Økonomisk assistance til udarbejdelse af tilstandsrapport

2: Økonomisk assistance til gennemførelse af evt. syn og skønsforretning vedr. renoveringsarbejder på svømmehallens promenadedæk

Denne sag vedrører punkt 1: Tilstandsrapport. En sag vedrørende punkt 2: syn og skønsforretning vil komme til politisk behandling særskilt.

Renoveringsarbejde udført i Rønne Svømmehal 2017

Rønne Svømmehals promenadedæk (det areal, der omkranser bassinerne) blev renoveret i 2017. Kort herefter blev der konstateret vandgennemtrængning i betonen under promenadedækket.

Byggerådgiver, såvel som entreprenør, afviste begge, at vandgennemtrængningen havde noget med renoveringsarbejdet af promenadedækket at gøre. Der blev ikke formelt fremsat reklamation fra svømmehallens side mod det udførte arbejde indenfor gældende 2-årige indsigelsesfrist, hvorfor svømmehallens reklamationsret formelt var tabt.

5-års gennemgang af renoveringsarbejdet

Rønne Svømmehal kontaktede i 2022 det rådgivende ingeniørfirma COWI og bad dem vurdere årsagen til vandgennemstrømningen under promenadedækket. I en rapport (**bilag 1**) fra august 2022 konkluderer COWI, at årsagen til vandgennemtrængningen under promenadedækket skyldes såvel projekteringsfejl som udførelsesfejl, og vurderer således, at både byggerådgiver og entreprenør er ansvarlig for vandgennemstrømningen.

Samtidig kontakter Rønne Svømmehal advokatfirmaet Viltoft for at få juridisk bistand til at reklamere overfor byggerådgiver og entreprenør. Foreholdt rapporten fra COWI accepterer både byggerådgiver og entreprenør at indgå suspensionsaftaler, som medfører at de begge accepterer, at forældelse af indsigelsesfrister suspenderes, uden at de samtidig påtager sig ansvar for de anviste fejl og mangler.

Status på Rønne Svømmehals promenadedæk

I november 2022 afholdes 5-års gennemgang af renoveringsarbejdet med promenadedækket (**bilag 2**). På dette møde bliver byggerådgiver og entreprenør anmodet om at forholde sig til rapporten fra COWI. Begge påstår uforandret, at vandgennemtrængningen intet har med deres arbejde at gøre, men indvilliger i at medvirke til prøveafhjælpninger udvalgte steder i svømmehallen, for nærmere at få bekræftet årsagen til vandgennemtrængningen. Prøveafhjælpningerne bliver besigtiget af COWI og konkluderet i en rapport den 18.01.2023 (**bilag 3**). Rapportens konklusioner er klare; årsagen til vandgennemtrængningen skyldes projekteringsfejl såvel som udførelsesfejl. Rapporten angiver også vejledning til, hvordan disse fejl kan rettes op.

Økonomi

Rønne Svømmehal har indtil videre afholdt udgifter til COWI for udarbejdelse af rapporter og til juridisk assistance vedr. indgåelse af suspensionsaftaler. De samlede udgifter hertil beløber sig til 120.000 kr. Rønne Svømmehal har ikke økonomisk mulighed for at afholde yderligere udgifter i denne sag

Tilbud på tilstandsrapport

Rønne Svømmehal har i forbindelse med ovennævnte 5-års gennemgang af renovering af svømmehallens promenadedæk anmodet COWI om et tilbud på udarbejdelse af en tilstandsrapport for svømmehallen. Tilstandsrapporten skal medvirke til at give kommunalbestyrelsen i Bornholms Regionskommune et overblik over:

- Bygningernes generelle tilstand, herunder:
  - Klimaskærmen udvendigt og indvendigt (tag, facader og kældre)
  - Indvendige arealer med publikumsadgang, inkl. indvendige døre og gulve
  - Tekniske anlæg, der vedrører den generelle bygningsdrift
  - Bassiner og bassinnære konstruktioner
  - Tilstand af udspringstårn (beton)
  - Anlæggene for katodisk beskyttelse af bassiner og bassinnære konstruktioner
  - Vandbehandlingsanlæggene
- Bygningernes forventede restlevetid
- Vedligeholdelsesbehovet over den kommende 10-års periode

Tilstandsrapporten vil angive beløb for evt. genopretninger samt udgifter til fortsat drift og vedligeholdelse.

Tilstandsrapporten skal samtidig være et beslutningsgrundlag for kommunalbestyrelsen til, i hvilket omfang, der fortsat skal renoveres på den nuværende svømmehal.

Arbejdet med udarbejdelse af tilstandsrapporten vil blive afregnet som honorar efter gældende timerater. COWI vurderer, at prisen ikke vil overstige 250.000 kr., ekskl. moms.

Estimeret timeforbrug for udarbejdelse af tilstandsrapport fremgår af nedenstående (**bilag 4**)

COWI har, i forbindelse med udarbejdelse af rapport for renoveringsarbejde af svømmehallens promenadedæk, fået et vist kendskab til svømmehallen. Med udgangspunkt i dette kendskab, sammenholdt med deres store erfaring fra lignende opgaver rundt om i landet, er det umiddelbart deres opfattelse, at det vil være overraskende såfremt udfaldet af tilstandsundersøgelsen skulle blive, at svømmehallen vil kunne dømmes kondemnerabel indenfor en periode på 30 år.

Rønne Svømmehal ansøger Bornholms Regionskommune om 250.000 kr. ekskl. moms til dækning af udgifterne ifm. udfærdigelse af tilstandsrapport.

At alle 4 bilag er lukkede skyldes hensyn til en evt. fremtidig syn- og skønsforretning.

Økonomiske konsekvenser

COWI har vurderet, at prisen for tilstandsrapporten maksimalt vil beløbe sig til 250.000 kr. ekskl. moms. Rønne Svømmehal kan dog ikke afløfte momsen, hvorfor hallen reelt har brug for et tilskud på op til 312.500 kr. inkl. moms. Da dette tilskudsområde har en momsandelprocent på 55, vil et driftstilskud til Rønne Svømmehal på 312.500 kr. inkl. moms give kommunen en nettoudgift på 278.125 kr.

Punkt 13: Anlægsbevillinger til områdefornyelse for 4-Kløver-Klyngen ”Vi mødes i det grønne”

23/2546

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller,

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller,

Kommunalbestyrelsen beslutter.

Resumé

Center for Regional Udvikling, It og Sekretariat søger om anlægsbevillinger til områdefornyelse i byerne Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø, der er gået sammen under fællesbetegnelsen 4-Kløver-Klyngen.

Der søges om en bevilling til udgifter til implementeringen af byfornyelsesprogrammet for områdefornyelse ”Vi mødes i det grønne”, samt om en anlægsbevilling til eksterne tilskud til projektet. Byfornyelsesprogrammet er lagt til godkendelse i et tidligere punkt på dagens møde.

Indstilling

Direktøren indstiller, at:

- a) der gives en anlægsbevilling til områdefornyelse ”Vi mødes i det grønne” på 8.851.250 kr. (udgift)
- b) der gives en anlægsbevilling på -7.051.250 kr. (indtægt) til refusion og tilskud vedrørende projektet.
- c) nettoudgiften på 1.800.000 kr. finansieres af det i budget 2023 afsatte rådighedsbeløb til formålet.
- d) rådighedsbeløbene i 2023, 2024 og 2025 bliver afsat som beskrevet under økonomiske konsekvenser.
- e) anlægsbevillingerne gives til Center for Regional udvikling, IT og Sekretariat under Natur-, Miljø- og Planudvalget.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Anbefales.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 08-03-2023

Anbefales.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Godkendt.

Sagsfremstilling

Udover nærværende punkt fremlægges tillige på dette møde en sag om godkendelse af byfornyelsesprogram for områdefornyelse i byerne Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø under fællesbetegnelsen ”4-Kløver-Klyngen”, med indstilling om at igangsætte områdefornyelsesprojektet ”Vi mødes i det grønne”. En uddybning af indholdet i programmet kan ses af den parallelle sag.

Kommunalbestyrelsen besluttede i forbindelse med vedtagelsen af budget 2023 at afsætte 1,8 mio. kr. til 4-Kløver-Klyngens områdefornyelsesprojekt ”Vi mødes i det grønne”. De afsatte midler benyttes til at matche statens pulje til landsbyfornyelse der støtter med 60 pct., hvorved der opnås en samlet finansiering på 4,5 mio. kr.

Klyngen har fået tilsagn om tilskud fra private fonde på i alt netto 4,351 mio. kr. (Brutto inden fondsmoms 4,85 mio. kr.), der overdrages til Bornholms Regionskommune. Det samlede projekt udgør dermed 8,851 mio. kr.

Byerne i 4-Kløver-Klyngen (Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø) har i mange år været præget af et nedadgående indbyggertal, som har haft en række negative konsekvenser.

Klyngen byder dog på eksisterende udendørs mødesteder samt stiforbindelser med naturkvaliteter, som i høj grad har potentiale til at styrke klyngens liv og sammenhæng. Ved at styrke den fysiske sammenhæng mellem de fire klyngebyer og skabe nye sociale mødesteder i naturen forventes, at byerne får en styrket karakter af destinationer frem for gennemkørselssteder.

Områdefornyelsesprojektet arbejder med to hovedelementer:

1. Ruten som sammenbindende element: Klyngens fire byer skal forbindes med eksisterende stiforløb således at beboerne trygt kan bevæge sig mellem byerne og ud i naturen. Ruten og mødesteder skal markeres igennem et vejvisersystem samt igennem information ved for eksempel skiltning på ruterne samt formidling om naturen og kulturlandskabet.
2. Mødesteder for alle: De nye mødesteder er placeret langs ruten, og er udvalgt med fokus på at fremhæve de særegne kvaliteter, højlandet har at byde på.
  - Bynære naturstøttesteder: Der skabes forbedrede rammer ved eksisterende udvalgte samlingssteder ved klyngebyerne. De valgte steder er Medborgerhus i Rø, Medborgerhus i Aarsballe og Morten Svendsen’s Have i Nyker.
  - Samlingssteder i naturen: Ønsket er at placere de nye opholdsarealer spredt i strategiske steder langs ruten i nærhed af klyngebyerne. Hvert samlingssted skal være attraktivt som en selvstændig destination for alle.

Baggrunden for byfornyelsesprogram og de enkelte samlesteder kan læses i sagen *Godkendelse af byfornyelsesprogram for 4-Kløver-Klyngen – ”Vi mødes i det Grønne”*.

I løbet af 2023 skal ansvarsfordeling, placering af samlingssteder, funktionalitet og udformning besluttes med tæt inddragelse af 4-Kløver-Klyngen, Realdania og Lokal- og Anlægsfonden. Etablering af de større fysiske anlæg forventes at blive gennemført i 2024 og 2025.

Projektoekonomi

Det samlede budget for årene 2023-2025 udgør 8,851 mio. kr., hvilket fremgår af nedenstående tabel:

Budget	
Anlægsarbejder	Budget excl. Moms
Bynære naturstøttesteder	2.600.000
Samlingssteder i naturen	2.850.000
Info, skilte og vejvisersystem	550.000
Delprojekter i alt	6.000.000
Byggeplads, gebyrer samt udforudseteudgifter	785.000
Anlægsarbejder i alt	6.785.000
Honorarer	
Rådgiver honorar	916.250
Ingeniør og landmåler	250.000
Projektledelse BRK 3 år.	900.000
Honorarer i alt	2.066.250
Projektudgifter i alt	8.851.250

Finansiering	
Realdania*	2.500.000
Lokale og Anlægsfonden	2.000.000
Sparekassen Bornholms Fond*	250.000
Bornholms Brandforsikring A/S*	75.000
Bornholms Andelsmejeri*	25.000
Bornholms Regionskommune	1.800.000
Statens pulje til landsbyfornyelse	2.700.000
Fondsmoms (17,5% af *)	-498.750
Finansiering i alt	8.851.250

Tabel 1: byfornyelsesprogram

Tilskuddene fra de eksterne fonde er på nuværende tidspunkt givet til 4-Kløver-Klyngen. De bliver overdraget til Bornholms Regionskommune. I den forbindelse skal der betales fondsmoms af tilskuddene fra de private fonde, jf. kommunernes momsrefusionsordning. Omvendt vil udgifterne i projektet være ekskl. Moms.

Økonomiske konsekvenser

Center for Regional udvikling, It og Sekretariat søger om en anlægsbevilling og rådighedsbeløb på 8.851.250 kr. (udgift) til områdefornyelsesprojektet ”Vi mødes i det grønne”.

Der søges tillige om en anlægsbevilling og rådighedsbeløb på -7.051.250 kr. (indtægt) til refusion fra statens pulje til landsbyfornyelse og tilskud fra eksterne fonde.

Nettoudgiften på 1.800.000 kr. finansieres af det til formålet afsatte rådighedsbeløb i budget 2023.

Rådighedsbeløbene fordeles i 2023, 2024 og 2025 som anført i tabel 2 nedenfor:

Rådighedsbeløb i hele kroner	2023	2024	2025	I alt
Projektudgifter	1.800.000 kr.	5.000.000 kr.	2.051.250 kr.	8.851.250 kr.
Finansiering:				
Statens pulje til landsbyfornyelse		- 1.200.000 kr.	- 1.500.000 kr.	- 2.700.000 kr.
Eksterne fondtilskud			- 4.351.250 kr.	- 4.351.250 kr.
Finansiering i alt		- 1.200.000 kr.	- 5.851.250 kr.	- 7.051.250 kr.
Netto rådighedsbeløb	1.800.000 kr.	3.800.000 kr.	- 3.800.000 kr.	1.800.000 kr.

Tabel 2: Fordeling af rådighedsbeløb

Afledte driftsudgifter

Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at vurdere de endelige afledte driftsudgifter, da projektet ikke er detailprojekteret. Driftsudgifter kan bl.a. omfatte renholdelse af anlæggene, tømning af affald, strømforbrug, løbende vedligeholdelse.

Der vil i begyndelsen af projektperiode blive udarbejdet et aftalegrundlag med 4-Kløver-Klyngen, som definerer rollefordeling og ansvar for alle involverede parter, herunder aftale om den efterfølgende drift af de nye samlingssteder. I den sammenhæng kan der nævnes, at 4-Kløver-Klyngen tidligere har tilbudt at tage sig af projektets efterfølgende drift. Der vil blive stillet krav om en underskrevet driftsaftale som forudsætning for igangsætning af anlægsarbejder i den enkelte placering.

Punkt 14: Ændring af budgetforslag 2023 - Reduktion i klippekort på plejecentre

22/30044

Politisk sagsgang

Social- og Sundhedsudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

I forbindelse med budgettet for 2023 blev det besluttet at klippekort på plejecentre reduceres fra 30 min. hver uge til 30 min. 40 gange årligt. Dette ønskes nu ændret til 1 klip á 45 min. hver anden uge.

Indstilling

Velfærdsdirektøren indstiller,

- a) At klippekortsydelsen fremover leveres som 1 klip á 45 min hver anden uge.
- b) At sagen sendes til orientering til Handicaprådet og Ældrerådet.

Beslutning Social- og Sundhedsudvalget den 09-01-2023

- a) Udvalget anbefaler at kommunalbestyrelsen udsætter punktet indtil der foreligger høringssvar fra Handicaprådet og Ældrerådet.
- b) Sagen sendes til høring i Handicaprådet og Ældrerådet.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 18-01-2023

Social- og Sundhedsudvalgets indstilling anbefales.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 26-01-2023

Social- og Sundhedsudvalgets indstilling godkendt.

Beslutning Handicaprådet den 16-01-2023

Handicaprådet anbefaler ændringen til 1 klip á 46 minutter hver anden uge.

Handicaprådet ønsker at klippene udnyttes fuldt ud og at ordningen gøres kendt for brugerne, således at brugerne forstår ordningen.

Beslutning Ældrerådet den 17-01-2023

Med ændringen til 46 min. hver anden uge, mangler der kun 4 min. pr.år. Dette gør ikke den store forskel, hvis beboerne vel at mærke får de minutter de har ret til og brug for.

Det er BRK's ansvar, at klippekortsordningen er kendt af beboere og pårørende.

Indstilling

Velfærdsdirektøren indstiller til kommunalbestyrelsen,

- At klippekortsydelsen fremover leveres som 1 klip á 46 minutter hver anden uge.

Beslutning Social- og Sundhedsudvalget den 27-02-2023

Anbefales.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 08-03-2023

Indstillingen anbefales.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Godkendt.

Sagsfremstilling

Beboerne på øens plejecentre og -hjem er tildelt klippekortsydelse til brug for selvvalgte aktiviteter. I forbindelse med budget 2023 blev der vedtaget en besparelse på 500.000 kr. på ordningen. Forslag SSU-32.

I forbindelse med at beslutningen om 40 gange årligt skulle udmøntes, har det vist sig u hensigtsmæssigt at planlægge med 40 gange. Der er derfor nu et forslag om at ændre det vedtagne budget til at beboerne får ydelsen hver anden uge hele året rundt, men nu med 45 minutter pr. gang. Øvrige retningslinjer for klippekortsydelse ændres ikke.

Det oprindelige forslag lød: *"Alle beboere i plejeboligområdet har siden 2018 været tildelt klippekort af 30 min varighed hver uge. Klippekortet kan bruges efter borgerens eget ønske til aktiviteter, der ligger udenfor indsats i kvalitetsstandard. Forslaget indebærer, at der bevilliges klippekort á 30 minutter 40 gange om året"*.

Det nye forslag lyder: *"Alle beboere i plejeboligområdet har siden 2018 været tildelt klippekort af 30 min varighed hver uge. Klippekortet kan bruges efter borgerens eget ønske til aktiviteter, der ligger udenfor indsats i kvalitetsstandard. Forslaget indebærer, at der bevilliges klippekort á 45 minutter hver anden uge."*

Økonomiske konsekvenser

Ingen.

Supplerende sagsfremstilling til ØKU 18.1.2022

Beregningen for klippekortsydelsen er oprindeligt sat til 1200 minutter pr. år, udmøntet med 45 minutter, hver anden uge. Det giver 30 minutter årligt, som ikke er planlagt. For at sikre, at timerne bruges til formålet ønskes klippekortsydelsen ændret til 46 minutter hver anden uge. Det giver ikke de fulde 1200 årlige minutter, som er forudsætningen i budgettet for 2023, men erfaringen er, at aktiviteten ikke altid stopper på minuttallet, og man ikke af den grund afbryder aktiviteten. Der vil også kunne være aktiviteter, som stopper før. Hvis der er tid til overs i ordningen, vil der blive udbudt klippekortydelse til beboere, som har behov for det.

Punkt 15: Afsluttende status på Udviklingsplan for folkeskolerne på Bornholm 2019-2022

20/1333

Politisk sagsgang

Børne- og Skoleudvalget orienteres

Økonomi- og Klimaudvalget orienteres

Kommunalbestyrelsen orienteres

Resumé

Kommunalbestyrelsen vedtog den 28. februar 2019 Udviklingsplan for folkeskolerne på Bornholm 2019-2022 (bilag 1) og afsatte 17 mio. kr. til udviklingsarbejdet. Med afsæt i udviklingsplanen har Center for Skole iværksat *Fælles Folkeskole Bornholm* med det formål at understøtte udviklingen af en attraktiv folkeskole med høj trivsel og optimal læring for alle børn.

Udviklingsplanen udløb med udgangen af 2022 og formålet med denne sag er at give en afsluttende status på opfyldelsen af planens mål og indsatser. Kronologien i status følger den reviderede tids- og procesplan (bilag 2) som Kommunalbestyrelsen vedtog den 28. januar 2021.

Kommunalbestyrelsen er den 8. februar 2022 præsenteret for en foreløbig status på udviklingsplanens målopfyldelse.

Indstilling

Velfærdsdirektøren indstiller

- a) Sagen til orientering.
- b) Sagen sendes til orientering i Handicaprådet og Ungerådet.

Beslutning Børne- og Skoleudvalget den 28-02-2023

- a) orientering givet.
- b) godkendt.

Beslutning Handicaprådet den 06-03-2023

Orientering givet.

Skolechefen inviteres med til næste møde i Handicaprådet for uddybende spørgsmål.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 08-03-2023

Børne- og Skoleudvalgets indstilling anbefales.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Orientering givet.

Sagsfremstilling

Administrationen og rådgivning i Center for Skole har udarbejdet en afsluttende status på indfrielsen af den tidligere udviklingsplans mål og indsatser. Med farverne rød-gul-grøn fremgår det af den afsluttende statusrapport (bilag 3) hvilke mål og indsatser, der *endnu ikke er indfriet/delvist indfriet/indfriet*.

I denne sag er fokus på de mål og indsatser, der er *delvist* eller *endnu ikke* indfrie og som derfor vil have et særligt fokus i de kommende års videreudvikling af folkeskolen.

Udviklingsplanen indeholder fem langsigtede mål og fem delmål:

Langsigtede mål, pr. juni 2024

1. Alle skoler præsterer på niveau eller bedre end forventet målt ud fra socioøkonomisk reference.
2. Karaktergennemsnittet efter afgangseksamen ligger på landsgennemsnittet
3. Andelen af gode læsere er på 80 %
4. Trivslen blandt eleverne ligger på landsgennemsnittet
5. 70 % som starter i børnehaveklasse vælger en folkeskole

Delmål

1. God trivsel
2. Høj faglighed
3. En folkeskole for alle
4. Kommunikation og dialog
5. Rammer og vilkår

Det første af udviklingsplanens langsigtede mål er indfriet, idet at alle skoler præsterer på niveau eller bedre end forventet målt ud fra socialøkonomisk reference (januar 2023). De øvrige fire langsigtede mål er endnu ikke indfriet.

Udviklingsplanens fem delmål er delvist indfriet.

Delmål 1: God trivsel

Data fra 2021/2022 viser, at der er sket et fald i andelen af elever med højest trivsel fra 87,3 i 2020/2021 til 86,4 i 2021/2022 (Uddannelsesstatistik.dk). Landsgennemsnittet for andelen af elever med højest trivsel er samtidigt faldet fra 90,9 i 2020/2021 til 89,8 i 2021/2022.

Den bornholmske folkeskole behøver at blive endnu dygtigere til at skabe trivsel for alle børn i skolen og arbejder derfor med fælles indsatser, der skal styrke elevernes trivsel. Med skoleudviklingsværktøjet *10 veje til god skoleudvikling 2023-2026* sættes der en fælles ramme for skolernes arbejde for at fremme elevernes trivsel.

Følgende konkrete indsatser under delmålet er *delvist/endnu ikke indfriet*:

Halvårlige trivselskonferencer på alle skoler – frist juni 2022

Målet er delvist indfriet

De seks almenskoler har helt eller delvist implementeret trivselskonferencer. Skolerne har løbende fokus på både social og faglig trivsel og der laves årligt nye handleplaner med baggrund i trivselsmålingerne.

Delmål 2: Høj faglighed

Det er et mål, at alle børn, fagprofessionelle, ledere og forvaltning er del af et stærkt læringsfællesskab og kan blive så dygtige, som muligt.

Siden 2019 ses en generel positiv udvikling i forhold til elevernes læringsudbytte. Karaktergennemsnittet i de obligatoriske prøver stiger med 0,1 procentpoint for hvert år i årene 2019, 2020, 2021, 2022. Udviklingen er mest positiv i fagene dansk og engelsk. Nye data viser, at andelen af elever, der opnår mindst 2 i dansk og matematik varierer henover årene med et fald fra 97 i 2020/2021 til 95,4 i 2021/2022 (Uddannelsesstatistik.dk).

Følgende konkrete indsatser under delmålet er *delvist/endnu ikke indfriet*:

Udvikling af fleksibel to-voksen ordning (observation/feedback af lærerens undervisning) – frist december 2022

Målet er delvist indfriet

To-voksenordningen muliggør inddragelse af pædagog, lærer, læse-/matematikvejleder i undervisningen (co-teaching). Nogle skoler er godt i gang men gennemgående skal skolerne i endnu højere grad benytte to-voksenordningen til at udvikle deres praksis for Co-teaching og herigennem styrke brugen af forskellige fagligheder i klasserummet.

Alle skoler arbejder systematisk og struktureret med målstyring, elevcentreret læring og ledelse samt databaseret skoleledelse – frist august 2020 –

Målet er delvist indfriet

Skolerne har adgang til mange data, som når det anvendes systematisk kan være med til at fremme elevernes læring, udvikling og trivsel. Med skoleudviklingsværktøjet 10 veje til god skoleudvikling arbejder Center for Skole henimod en mere systematisk brug af data på skolerne, blandt andet med brug af et fælles årshjul for datainformeret skoleudvikling. Dette arbejde er endnu ikke fuldt implementeret på alle skoler.

Delmål 3: En folkeskole for alle

I 2022 er implementeret tre supplerende ø-dækkende ”melleformer” på henholdsvis Paradisbakkeskolen, Svartingedal skole og på Åvangsskolen.

Sideløbende er udviklet lokale mellemform-lignende tilbud på to almenskoler og der ses flere understøttende tiltag, der skal skabe bedre rammer og vilkår for inklusion.

Den bornholmske folkeskole er endnu ikke i mål og vil i de kommende år have særligt fokus på at lykkedes endnu bedre med at skabe inkluderende læringsmiljøer på alle skoler.

Følgende konkrete indsatser under delmålet er *delvist/endnu ikke indfriet*:

Udvikling af fleksible fællesskaber, som inkluderer elever med brug for støtte – frist august 2020

Målet er delvist indfriet

Udviklingsplanen indeholder mål for etablering af fleksible fællesskaber på skolerne, hvor elever, der har vanskeligt ved at inkluderes i stamklassen, kan få støtte i et mindre fællesskab. Med fleksible fællesskaber er det målet at give udsatte elever de faglige/social kompetencer, de mangler for at kunne vende tilbage til stamklassen.

Der er fokus på, at udvikle fleksible løsninger og en forståelse af, at eksempelvis skolevægning er et symptom på, at der er noget der er svært for eleven i skolen.

Udvikling af samarbejde med PPR. Læsekonsulent, Ressourceteamet og Center for Børn og familie udvikles, således at der er overensstemmelse med den strategi der følges i Center for Børn og familie, 'De små børns

Bornholm' og 'De første 1000 dage'. – frist august 2020

Målet er endnu ikke indfriet

For at skabe en inkluderende folkeskole, der muliggør deltagelse og læring for alle børn skal samarbejde, koordinering og et fælles Mindset mellem medarbejdere i Center for Skole og Center for Børn og Familie udvikles. Skoleudviklingsværktøjet 10 veje til god skoleudvikling understøtter skolerne i dette arbejde ligesom koordinering og sammenhænge mellem centrene vil være en central del af den kommende strategi for folkeskolen.

Delmål 4: Kommunikation og dialog

Det er skolens ansvar at skabe god kommunikation og dialog med skolens mange samarbejdspartnere og forældre. God, respektfuld kommunikation og et godt forældresamarbejde er afgørende for trivslen på skolen og det sociale liv i klassen.

Et styrket skole-hjem-samarbejde er et særligt fokusområde i udviklingen af den bornholmske folkeskole og understøttes af skoleudviklingsværktøjet 10 veje til god skoleudvikling.

Følgende konkrete indsatser under delmålet er *delvist/endnu ikke indfriet*:

Alle skoler har principper for skole/hjemsamarbejde, kommunikation og god dialog – frist august 2020-

Målet er delvist indfriet

Med skoleudviklingsværktøjet 10 veje til god skoleudvikling er der sat ramme for skolernes udvikling af skole-hjem-samarbejdet og skolebestyrelserne udarbejder lokale handleplaner for forældresamarbejdet, der forventes afsluttet i indværende skoleår.

Udvikling af Samarbejde/partnerskabsaftale med Skole og Forældre om etablering af lokalafdeling på Bornholm – frist foråret 2021

Målet er delvist indfriet

I efteråret 2022 deltog Skole og Forældre i en dialog med skolerne om muligheden for at etablere en lokalafdeling på Bornholm. Administrationen afventer skolebestyrelsernes tilbagemeldinger.

Plan på alle skoler for, hvordan de ønsker at indgå som en synlig og aktiv samarbejdspartner i lokalområdet – frist august 2020

Målet er delvist indfriet

Ikke alle skoler har beskrevet en plan for deres synlighed, samarbejde og kommunikation med lokalsamfundet.

Delmål 5: Rammer og vilkår

Udviklingsarbejdet med at nedbringe det bekymrende elevfravær og mindske forekomsten af skolevægring i den bornholmske folkeskole er fortsat et særligt indsatsområde i Fælles Folkeskole Bornholm og udvikles i samarbejde med Center for Børn og Familie.

Nationalt og lokalt ses en stigning i forekomsten af skolevægring og bekymrende elevfravær.

Følgende konkrete indsatser under delmålet er *delvist/endnu ikke indfriet*:

Udviklingsarbejde om bekymrende elevfravær og skolevægning – frist: Det skal i juni 2022 fremgå at der kan ses et fald i elevfraværet

Målet er endnu ikke indfriet

Både nationalt og lokalt ses en stigning i fravær blandt elever. Hos Administration og Rådgivning, Center for Skole er det vurderingen, at sygefraværet i 2022 er væsentligt influeret af virkninger fra Corona. Blandt andet forventes udvidet brug af online undervisning at have haft betydning for elevfraværstallene.

Med det stigende fravær er der fortsat brug for en styrket tværgående indsats i forhold til at styrke alle skolers viden om og kompetencer i forhold til en systematisk forebyggelse, opsporing og håndtering af skolevægning og elevfravær.

I 2022 deltog repræsentanter for Center for Skole og Center for Børn og Familie i et fælles kursus om skolevægning.

Skolerne har fortsat fokus på elevernes fravær og bruger i en vis udstrækning værktøjet ”Comeback”. Hos Administration og Rådgivning, Center for Skole er det vurderingen, at der er god praksis i gang på skolerne, men at der er brug for en øget ensartethed på tværs af skolerne.

Det vil således være en stor opmærksomhed i det kommende arbejde med at styrke- og synliggøre indsatserne på skolerne, således at arbejdet med trivsel og elevfravær tydeliggøres og indgår centralt i dialoger og handlinger på alle skolerne i hverdagen.

Elevfravær er en opgave, som Center for Skole forventer vil komme til at fylde forholdsvis meget fremadrettet, med målrettede og alsidige indsatser.

Økonomiske konsekvenser

Udmøntning af budgetforliget på 5 mio. kr. i 2019 og 4 mio. kr. i 2020, 2021 og 2022.

Der er ikke afsat yderligere bevilling til arbejdet med Fælles Folkeskole Bornholm.

Restbudgettet pr. 31.12.2022 er kr. 523.344,-. Der er bogført kr. 37.500,- i 2023.

Restbeløbet ønsker Center for Skole at få overført til 2023 som en pulje med særlig overførelsesret for at kunne bruge pengene over en treårig periode til aktiviteter, der understøtter arbejdet med Strategi Fælles Folkeskole Bornholm 2023-2026, herunder faglig udvikling, øget trivsel og kompetenceudvikling af ledere og medarbejdere på skolerne.

Indsats/årstal	2019	2020	2021	2022	Restbudget 31.12.2022
Rammebeløb til to- voksenordning	1.500.000	3.600.000	3.600.000	3.600.000	-
Ung på vej	625.000	1.500.000	1.500.000	875.000	-
Kursus kommunikation	100.000				-
Uddannelsesforløb, strategisk pædagogisk ledelse af skolen	300.000				-
Uddannelsesforløb, professionelle læringsfællesskaber (teamudvikling)			800.000		Kr. 433.218,-
Kursus i klasserumsledelse				500.000	Kr. 90.126,-

Bilag

Bilag 1 Udviklingsplan for folkeskolerne 2019-2022

Bilag 2 Tids- og handleplan Fælles Folkeskole Bornholm opdateret nov. 2020

Bilag 3 Statusrapport Udviklingsplan for folkeskolerne på Bornholm 2019-2022

Punkt 16: Regional uddannelsespulje - udsættelse af ansøgningsfrist

22/16962

Politisk sagsgang

Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Kommunalbestyrelsen har fået indstillingsretten for Socialfonds Plus midler i perioden 2021-2027. I den forbindelse besluttede kommunalbestyrelsen på sit møde d. 15. december 2022, at godkende en annonceringsplan. Da forudsætningerne for annonceringsplanen har ændret sig, beder administrationen kommunalbestyrelsen om at godkende en ny annonceringsplan.

Indstilling

Direktøren indstiller, at

- den skitserede annoncerings- og udmøntningsplan godkendes

Beslutning Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalget den 28-02-2023

Anbefales.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Godkendt.

Sagsfremstilling

Kommunalbestyrelsen besluttede på sit møde [d. 15. december 2022](#), at godkende følgende annonceringsplan:

Der indkaldes til projekter d. 16. december 2022.

Ansøgningsfristen er 20. marts 2023 kl. 12.00.

D. 25. maj 2023 indstilles projekter til afslag eller tilsagn i kommunalbestyrelsen.

Ansøgninger til midler fra ESF+ skal herefter legalitetskontrolleres i Erhvervsstyrelsen, og der kan forventes endelig tilbagemelding i august 2023.

Det har i mellemtiden vist sig, at den oprindelige plan ikke kommer til at holde. Det skyldes for det første, at det nye [Regeringsgrundlag](#) har givet uddannelserne en vis usikkerhed omkring hvilken fremtid de ser ind i. Det anses i den anledning, at de på nuværende tidspunkt ikke har det overskud der skal til for at kaste sig over et Strukturfondsprojekt.

For det andet er f.eks. Campus Bornholm i gang med at skrive deres dele af den næste [Fyrtårnsansøgning](#), som Bornholm er en del af. De har derfor ikke de ressourcer der skal til, for at udarbejde et projekt.

Ansøgningen til fyrtårnet skal aflevere d. 7. marts 2023, og der skulle gerne frigives ressource til et ansøgningsforløb efter denne dato.

Administrationen foreslår derfor, at kommunalbestyrelsen godkender følgende, opdaterede, annonceringsplan:

Der indkaldes til projekter d. 15. marts 2023.

Ansøgningsfristen er 15. juni 2023 kl. 12.00.

D. 21. september 2023 indstilles projekter til afslag eller tilsagn i kommunalbestyrelsen.

Ansøgninger til midler fra ESF+ skal herefter legalitetskontrolleres i Erhvervsstyrelsen, og der kan forventes endelig tilbagemelding i december 2023.

Da projektperioden bliver skubbet, får det også indflydelse på frigivelsen af EEBU's medfinansiering. Der arbejdes med en projektstart 1. januar 2024. Det vil give følgende udmøntningsplan af de reserverede EBBU-midler:

	2024	2025	2026	I alt
ESF+ - 40%	400.000	500.000	123.400	1.023.400
Medfinansiering - 60%	600.000	750.000	185.100	1.535.100
I alt	1.000.000	1.250.000	308.500	2.558.500
Frigivelse af EBBU-midler	750.000	500.000	285.100	1.535.100

Økonomiske konsekvenser

-

Punkt 17: Nexø Havn A/S - Ordinær generalforsamling 2023

23/5830

Politisk sagsgang

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Bestyrelsen i Nexø Havn A/S har indkaldt til ordinær generalforsamling i selskabet den 13. april 2023. Kommunalbestyrelsen skal tage stilling til, hvorledes regionskommunens ejerbeføjelser skal udøves på generalforsamlingen.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- a) Borgmesteren eller en af denne udpeget person deltager i generalforsamlingen på kommunens vegne og
- b) Godkender den reviderede årsrapport for 2022
- c) Godkender overførsel af årets resultat til næste regnskabsår
- d) Godkender genvalg af revisor

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Godkendt.

Sagsfremstilling

Bornholms Regionskommune er hovedaktionær i Nexø Havn A/S og udøver sine beføjelser bl.a. ved at stemme på selskabets generalforsamlinger.

Ad a)

Kommunalbestyrelsen tager stilling til, hvordan der skal stemmes, og bemyndiger samtidig borgmesteren til at udføre kommunalbestyrelsens beslutning på generalforsamlingen enten ved personligt fremmøde eller ved borgmesterens videredelegering af bemyndigelsen til en, der møder i stedet for borgmesteren.

Direktør Carsten Andersen har på bestyrelsens vegne indkaldt til ordinær generalforsamling den 13. april 2023 kl. 10 i selskabets lokaler på havnen, beliggende Sdr. Hammer 10, Nexø.

Dagsorden for generalforsamlingen er følgende ifølge vedtægterne:

- 1) Bestyrelsens beretning om selskabets virksomhed i det forløbne regnskabsår
- 2) Fremlæggelse af revideret årsrapport samt beslutning om godkendelse heraf og om anvendelse af overskud eller dækning af tab i henhold til den godkendte årsrapport
- 3) Forslag fra bestyrelsen eller kapitalejer
- 4) Valg af medlemmer til bestyrelsen
- 5) Honorar til bestyrelsen
- 6) Valg af revisor

7) Eventuelt

Ad b) og c)

Af årsrapporten fremgår, at revisionen ikke har givet anledning til forbehold. Det er revisionens opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2022 samt af selskabets aktiviteter for regnskabsåret 1. januar -31. december 2022 i overensstemmelse med regnskabsloven.

Resultatet for 2022 er et overskud på 2.069.851 kr. i forhold til et budgetteret overskud på 550.000 kr. I 2021 var overskuddet 537.528 kr. Det markant større overskud skyldes dels en målrettet styring af havnens driftsomkostninger over en længere periode, dels en øget omsætning på grund af en øget tilgang af brisling og større omsætning på beddingsanlægget.

For en nærmere gennemgang af resultatet henvises til ledelsesberetningen i årsrapporten.

Nettoomsætningen udgjorde 7.510.142 kr. i 2022 mod 6.131.213 kr. i 2021.

I årsrapporten bemærkes det, at de sidste langfristede lån er indfriet, og at selskabet i dag er gældfrit. Ledelsen anser Nexø Havn A/S' resultat og økonomiske udvikling som værende særdeles tilfredsstillende. Der forventes også et positivt driftsresultat for 2023.

Ledelsen indstiller den reviderede årsrapport til generalforsamlingens godkendelse, og at årets resultat på 2.069.851 kr. overføres til næste år.

Ad d)

Bestyrelsen har indstillet, at Bornholms Revision, Gl. Rønnevej 17A, 3730 Nexø, genvælges.

Til orientering kan det oplyses, at

- Der ikke foreligger forslag fra bestyrelsen eller kapitalejer under dagsordenens pkt. 3
- Der ikke er nogen bestyrelsesmedlemmer på valg under dagsordenens pkt. 4
- Der ikke er nogen indkomne forslag vedrørende bestyrelsens honorar under dagsordenens pkt. 5, som således er uændret

Økonomiske konsekvenser

-

Bilag

Generalf. indk. 2023 Alle.docx

Nexø Havn - udkast årsregnskab mm..msg

Vedtægter Nexø Havn 2017.pdf

1664_2022 Nexø Havn regnskab.pdf

1664_2022 Ledelseserklæring.pdf

1664_2022 Nexø Havn revisionsprotokol.pdf

Punkt 18: Bevilling af midler til planlægning og afvikling af H.M. Dronningens besøg i juni 2023

23/3741

Politisk sagsgang

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller.

Kommunalbestyrelsen beslutter.

Resumé

Som led i sit årlige sommertogt besøger Hendes Majestæt Dronningen Bornholm den 5. og 7. juni 2023. Kommunalbestyrelsen skal bevillige midler til planlægning og afvikling af besøget.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- der bevilges op til 500.000 kr. til bevilling 64 Politikere til brug for aktiviteter mm som led i planlægning og afvikling af Dronningens besøg. Beløbet finansieres inden for bevillingen af det afsatte beløb til afholdelse af valg.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 08-03-2023

Indstillingen anbefales.

Morten Riis og Helle Munk Ravnborg kan ikke medvirke.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Godkendt.

Liste Ø kan ikke medvirke.

Sagsfremstilling

I forbindelse med Dronningens sommertogt i juni 2023, kommer også Gardehusarregimentets Hesteskadron til Bornholm. Planlægning og afvikling af et royalt besøg er forbundet med en række udgifter.

Erfaringsmæssigt skønner administrationen, at der skal afsættes et budget på op til 500.000 kr til besøget. Af disse forventes ca. 100.000 kr. at skulle bruges til Hesteskadronens ophold, ca. 100.000 kr. til Ejendomme og Drifts varetagelse af opgaver og ca. 50.000 kr. til pressehåndtering. Derudover kommer en række mindre udgiftsposter, der kan variere alt efter programmets endelige udformning.

Det færdige program for sommertogtet forventes at foreligge i begyndelsen af maj måned.

Økonomiske konsekvenser

Der gives en bevilling på op til 500.000 kr., der finansieres inden for bevillingen af det afsatte beløb til afholdelse af valg.

Der budgetteres hvert år med afholdelse af et valg eller en folkeafstemning, men der ikke er noget i kalenderen for 2023. Skulle der, mod forventning, blive udskrevet valg/folkeafstemning vil der blive forelagt sag om bevilling hertil.

Punkt 19: Optagelse af lån på baggrund af lånerammen for 2022

23/4783

Politisk sagsgang

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Kommunalbestyrelsen skal træffe beslutning om optagelse af lån på baggrund af lånerammen for 2022 samt forudsætningerne om optagelse af lån i budget 2022. Det indstilles, at der optages lån på 18,15 mio. kr. idet muligheden for lånoptag udnyttes fuldt ud jf. det økonomiske mål herom.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- a) der optages det maksimale lån på 18,15 mio. kr. til de formål der er anført i tabel 2,
- b) der meddeles anlægsbevilling til optagelse af lån på 18,15 mio. kr., og
- c) borgmesteren bemyndiges til at optage lånet.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 08-03-2023

Indstillingen anbefales.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Godkendt.

Sagsfremstilling

Denne sag vedrører optagelse af lån i henhold til forudsætningerne i budgettet for 2022 inklusive budgetoverførsler fra 2021 vedrørende optagelse af lån. Sagen fremlægges nu, fordi adgangen til at optage lån først kan opgøres, når regnskabet for 2022 er afsluttet.

Beslutning om optagelse af lån skal træffes af kommunalbestyrelsen i henhold til styrelseslovens § 41.

På baggrund af lånerammen for 2022 er der mulighed for at optage lån på 18,15 mio. kr. jf. opgørelsen i økonomiafsnittet (tabel 2).

I henhold til kommunens økonomiske politik udnyttes mulighed for lånoptag til anlægsprojekter fuldt ud, så påvirkning af kommunens løbende drift og anlæg minimeres.

Det indstilles på den baggrund, at der optages et lån på 18,15 mio. kr. så lånerammen udnyttes fuldt ud. Optagelse af lån er bevillingsmæssigt omfattet af de samme regler som anlægsbevillinger jf. indstillingens pkt. b).

Der indhentes tilbud på lån hos KommuneKredit og banker repræsenteret på Bornholm jf. politik for styring af Bornholms Regionskommune finansielle dispositioner, og det indstilles, at borgmesteren bemyndiges til at optage det for kommunen mest fordelagtige lån jf. indstillingens pkt. c).

Økonomiske konsekvenser

Lånerammen opgøres på baggrund af afholdte anlægsudgifter i regnskab 2022 til de formål der kan indgå i opgørelsen af lånerammen jf. lånebekendtgørelsen. Lånerammen for 2022 er opgjort til 22.900.000 kr.

Der er anvendt 4.750.000 kr. af lånerammen til kommunegaranti overfor Tejn Vandværk som alternativ til at deponere garantibeløbet.

Der er herefter en ledig låneramme på 18.150.000 kr.

I budgettet for 2022 er der forudsat optagelse af lån med 33,8 mio. kr. Herudover blev der i april 2022 optaget lån på baggrund af lånerammen for 2021, hvoraf 16,7 mio. kr. vedrørte budget 2022. Efter det korrigerede budget 2022 skal der optages lån med 17,1 mio. kr. jf. tabel 1.

Tabel 1: Budget til optagelse af lån i 2022

Formål - 1.000 kr.	Budget 2022	Overført fra 2021	Korr. Budget 2022
Generel finansiering	10.000	-24.667	-14.667
Renovering af mole, Tejn havn	8.200		8.200
ESCO-projekter, bygninger	3.000	1.839	4.839
ESCO-projekter, gadebelysning		6.080	6.080
Subtotal	21.200	-16.748	4.452
Udlån til indefrosne stigninger i grundskylden	12.600		12.600
I alt	33.800	-16.748	17.052

Note: negative beløb er udtryk for, at der er optaget større lån til formålet end det er forudsat i sidste års budget.

Der er afsat optagelse af lån på 12,6 mio. kr. med det formål at finansiere udlånet til borgerne af indefrysningen af stigninger i grundskylden. Det faktiske udlån i 2022 udgør netto 12,5 mio. kr., hvilket vil være det beløb der faktisk kan optages lån til. Det anbefales imidlertid at udlånet finansieres af kassebeholdningen og at der ikke optages lån til dette formål. Anbefalingen kommer, fordi staten overtager udlånet til indefrosne stigninger i grundskylden i 2024.

Dette har ikke betydning for størrelsen af det optagne lån.

Følges anbefalingen vil sammensætningen af optagelsen af lån på 18,15 mio. kr. være som anført i tabel 2.

Tabel 2: Optagelse af lån i april 2023

Formål - 1.000 kr.	Optagelse af lån
Generel finansiering	12.225
ESCO-projekter, bygninger	3.565
ESCO-projekter, gadebelysning	2.360
I alt	18.150

Da der overføres rådighedsbeløb fra 2022 på 4,45 mio. kr., vedrører 13,7 mio. kr. af lånet rådighedsbeløb på budgettet for 2023. Rådighedsbeløbet i budget 2023 udgør 32 mio. kr. (inkl. 19,0 mio. kr. vedr. indefrosne stigninger i grundskyld), og optagelsen af lån ligger dermed inden for det afsatte budget.

Ydelserne på lånet er beregnet til at udgøre ca. 1,1 mio. kr. årligt og kan holdes inden for det samlede budget til renter og afdrag i budget 2023.

Bilag

Bilag - Optagelse af lån på baggrund af lånerammen for 2022

Punkt 20: Opgørelse over kommunalbestyrelsens forbrug i 2022 til rejser, uddannelse, møder og repræsentation

23/1543

Politisk sagsgang

Kommunalbestyrelsen orienteres.

Resumé

Kommunalbestyrelsen orienteres om forbrug i 2022 af det samlede fireårige budget for 2022-2025 til rejser og uddannelse og møder og repræsentation.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller,

- Sagen til orientering

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 23-03-2023

Orientering givet.

Sagsfremstilling

Status pr. 19.02.2023:

Rejser og uddannelse 1):					
Forbrugsprocent for perioden 2022 - 2025: 38,68	Forbrug 2022	Forbrug 2023 januar-19. februar	Forbrug i alt pr. 19. februar 2023 for perioden 2022-2025	4 årlig ramme 2022- 2025	Restbudget for resten af perioden 2022-2025
Kommunalbestyrelsen	249.079	42.664	291.743	607.764	316.021
Økonomi- og Klimaudvalget	50.159	37.916	88.075	184.972	96.897
Børne- og Skoleudvalget	25.270	26.585	51.855	132.123	80.268
Social- og Sundhedsudvalget	29.167	0	29.167	132.123	102.956
Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalget	74.344	0	74.344	132.123	57.779
Fritids-, Kultur og Lokalsamfundsudvalget	2.495	0	2.495	132.123	129.628
Natur-, Miljø og Planudvalget	21.373	3.100	24.473	132.123	107.650
I alt	451.885	110.265	562.151	1.453.348	891.197

1) Budgettet til rejser og uddannelse dækker også Direktionens udgifter, hvis de deltager, mens resterende embedsmænds eventuelle deltagelse som udgangspunkt betales af de enkelte centre.

Møder og repræsentation:					
Forbrugsprocent for perioden 2022 - 2025: 48,04	Forbrug 2022	Forbrug 2023 januar-19. februar	Forbrug i alt pr. 19. februar 2023 for perioden 2022-2025	4 årlig ramme 2022- 2025	Restbudget for resten af perioden 2022-2025
Budget til møder og repræsentation 2)	-	-	-	832.684	-
Kommunalbestyrelsen	278.050	6.091	284.141	-	-
Økonomi- og Klimaudvalget	16.316	1.591	17.907	-	-
Børn- og Ungeudvalget	17.577	2.478	20.055	-	-
Børne- og Skoleudvalget	18.807	985	19.792	-	-
Social- og Sundhedsudvalget	11.368	1.745	13.113	-	-
Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalget	10.727	818	11.546	-	-
Fritids-, Kultur og Lokalsamfundsudvalget	12.200	729	12.929	-	-
Natur-, Miljø og Planudvalget	18.020	2.510	20.530	-	-
I alt	383.065	16.948	400.013	832.684	432.671
2) Budgettet til møder og repræsentation er ikke udvalgsopdelt					

Kommunalbestyrelsen godkendte på møde den 24. februar 2022:

”Politikernes rejser og uddannelse, repræsentation og møder flyttes fra overførbart område til område med særlig overførselsadgang. Ændringen er begrundet i, at budgettet ses over valgperioden.”

Økonomiske konsekvenser

Forbrug i 2022 til rejser, uddannelse, møder og repræsentation ses af ovenstående tabeller.

Punkt 21: Orientering fra formanden

Der blev orienteret om følgende:

Orientering givet dels om studietur til Sønderjylland og dels borgermødet med præsentation af arkitektforslag til landanlæg i forb. m. energi.

Å

Punkt 22: Lukket: Lukket punkt: Anlægsbevilling til indretning af mødelokaler til unges fællesaktiviteter i Dams Gård til midlertidig brug, etape 2

23/450

Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget indstilling godkendt.

Punkt 23: Lukket: Lukket punkt: Renovering af Allinge Børnehus - valg af renoveringsmodel samt anlægsbevilling til rådgiverydelser

23/2957

Økonomi- og Klimaudvalgets indstilling godkendt.

Punkt 24: Lukket: Lukket punkt: Anlægsbevilling til etablering af ventilation i krybekælder og facade i Østermarie Børnehus Mariehønen

23/3337

Godkendt.

Punkt 25: Lukket: Lukket punkt: Anlægsbevilling til tagrenovering på Kongeskærskolen, fløj A

23/3335

Godkendt.